

**Saksanseisojakerho r.y.
Jalostustoimikunta**

**JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA
2005
PIENIMÜNSTERINSEISOJA
312**

Laatinut: Erja Nummi

SISÄLLYSLUETTELO

- 1. YHTEENVETO**
- 2. RODUN TAUSTA**
- 3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA**
- 4. NYKYTILANNE**
 - 4.1. POPULAATION KOKO JA RAKENNE**
 - 4.1.1. Rekisteröinnit ja kannan kehittyminen Suomessa
 - 4.1.2. Koirien jalostuskäyttö ja kannan geneettinen rakenne
 - 4.1.3. Kanta muissa maissa
 - 4.2. KÄYTTÖOMINAISUUDET**
 - 4.2.1. Nykyinen käyttötarkoitus
 - 4.2.2. Käyttökokeet Suomessa
 - 4.2.2.1. Kanakoirien erikoiskokeet (KAER)
 - 4.2.2.2. Pienimünsterinseisojan KAER-kokeisiin osallistuminen
 - 4.2.3. Käyttökokeet Saksassa
 - 4.2.3.1. VJP
 - 4.2.3.2. HZP
 - 4.2.3.3. VGP
 - 4.3. LUONNE**
 - 4.4. TERVEYS**
 - 4.4.1. PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet: lonkkaniveldysplasia
 - 4.4.2. Muut Suomessa rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat
 - 4.5. ULKOMUOTO**
 - 4.5.1. Voimassa oleva rotumääritelmä
- 5. YHTEENVETO AIEMMAN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA**
- 6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA STRATEGIAT**
 - 6.1. Visio
 - 6.2. Rodun tavoitteet ja strategia
 - 6.2.1. Kannan kehittymisen tavoitteet
 - 6.2.2. Populaation kokonaistila ja rakenne
 - 6.2.3. Käyttöominaisuudet
 - 6.2.4. Terveys
 - 6.2.5. Luonne
 - 6.2.6. Ulkomuoto
 - 6.3. Uhat ja mahdollisuudet
 - 6.4. Varautuminen ongelmiin
 - 6.5. Toimintasuunnitelma JTO:n toteuttamiseksi
- 7. TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISEN SEURANTA**
- 8. LÄHTEET**
- 9. LIITTEET**

Kannen piirros: Seppo Polameri

1. YHTEENVETO

Pienimünsterinseisoja on rotuna hyvin vanha ja polveutuu jo keskiajalla Keski-Euroopassa käytetyistä pitkäkarvaisista lintukoirista. Tämä koira oli vuosisatojen ajan suosituin metsästyskoira varsinkin Saksan luoteisosissa ja Hollannissa. Suomessa rodun kasvatus aloitettiin jo 1960-luvulla ja 1980-1990 -luvuilla pienimünsterinseisoja vakiinnutti asemansa Suomessa käytettävien mannermaisten seisojien joukossa, mutta kannan kasvu on säilynyt edelleen melko maltillisena ja sitä rekisteröidään vuositasolla keskimäärin n. 50 koira.

Kotimaansa Saksan lisäksi rotu on erittäin suosittu metsästyskoira myös Tanskassa ja rotua kasvatetaan Islantia lukuun ottamatta kaikissa Pohjoismaissa. Rodulla on vakiintunut kanta myös Itävallassa, Tšekissä ja Hollannissa ja sen suosio kasvaa vahvasti myös Yhdysvalloissa. Rotua harrastetaan vähäisemmässä määrin myös Sveitsissä ja Ranskassa.

Suomessa pienimünsterinseisojat ovat pääsääntöisesti metsästyskäytössä, joskin sen erinomainen soveltuvuus myös perhekoiraksi kiinnostaa pelkkää seurakoira etsiviäkin.

Pienimünsterinseisoja on monipuoliseen metsästyskäyttöön soveltuva rotu, jota Suomessa pääsääntöisesti käytetään riistalintujen metsästykseseen. Sen vahvuuksia ovat voimakas riistainto ja erinomaiset noutotaipumukset sekä maalta että vedestä.

Rodun terveystilanne on nykyisellään hyvä ja esimerkiksi lonkkaniveldysplasiatilanne on viime vuosina parantunut ja rodussa esiintynyt perinnöllinen epilepsia harvinaistunut.

Rodun kasvatuksessa Suomessa on jatkossa kiinnitettävä erityistä huomiota kannan geneettisen pohjan laajentamiseen ja kannan sukusiitosasteen kasvun pysäyttämiseen. Myös yksittäisen yksilön liikakäyttöä jalostukseen tulee rajoittaa. Kannan monipuolisemman jalostuskäytön yhtenä edellytyksenä on mahdollisimman kattava tiedonsaanti koirakannan jalostukseen soveltuvista yksilöistä, joten lonkkakuvattujen sekä kokeissa testattujen ja näyttelyissä palkittujen koirien määrää tulee lisätä.

Rotujärjestön tavoitteena on säilyttää rotu metsästyskäyttökoirana, pyrkiä edistämään käyttökoetoimintaa, kehittää koirien koulutusta yhdessä alueyhdistysten kanssa sekä tiedottaa jäsenistöään käyttökoirien jalostukseen ja metsästyskäyttöön liittyvissä asioissa.

2. RODUN TAUSTA

Pienimünsterinseisoja polveutuu jo keskiajalla haukkametsästäjän apuna toimineista, yläpäisesti hakevista, liikkeelle ajavista pitkäkarvaisista lintukoirista. Niitä kutsuttiin haukkakoiriksi tai karkottaviksi koiriksi tai myöhemmin myös viiriäiskoiriksi ja spioneiksi. Osa tutkijoista arvelee niiden silkkikarvaisten esi-isien tulleen idästä ja Espanjasta Ranskaan, Saksaan ja Englantiin. Maastoa risteilemällä ne etsivät riistaa, osoittivat sen seisomalla ja ajoivat sen liikkeelle, jonka jälkeen haukka päästettiin irti. Rotua on käytetty jonkin verran myös verkkokoirana, jolloin se myös pysähtyi riistan ilmasta vainutessaan.

Tämä koira oli vuosisatojen ajan suosituin metsästyskoira varsinkin Westfalenissa, Saksan luoteisosissa lähellä Hollannin rajaa, ja Hollannissa. 1700-luvulla erotettiin pitkäkarvaiset seisojat jo pieneksi ”spioniksi” ja suuremmaksi ”kanakoiraksi”. Spion tarkoittaa ”urkkijaa” tai ”vakoojaa” ja kuvaa rodun varovaista työskentelytapaa. Pieniä seisojia kutsuttiin myös tiheikkökoiriksi pääasiallisen käyttömaastonsa mukaan ja maisterin- tai pastorinkoiriksi, koska usein näillä oli juuri tämä rotu metsästyks- ja perhekoiranaan. Rodun kasvatusalueen ulkopuolella sitä kutsuttiin münsteriläiseksi roduksi.

Valtaesiintymisalueellaan rotua löytyi joka maalaistalon pihasta. Vaikeassa maastossa metsästämisestä lisäksi sen piti vahtia taloa, ja sen oli ehdottomasti tultava toimeen lasten ja tilan kotieläinten kanssa. Metsälle sitä ei joudettu opettamaan, joten sen tuli toimia synnynnäisesti ilman sen suurempaa koulutusta. Siltä vaadittiin myös varmaa noutoa sekä maalta että vedestä.

Tuliaseiden kehityttyä pienet valkopohjaiset koirat menettivät suosiotaan vahvempien ja tummempien koirien tieltä. Kun koirille ruvettiin 1800-luvulle tultaessa laatimaan rotumääritelmiä Saksassakin, spionit siirrettiin syrjään monen muun maatiaisrodun lailla, koska ne eivät mahtuneet saksanseisojan perusraameihin. Jalostuspohja hupeni vähiin jo 20 vuodessa. Vain syrjäisimpiin kolkkiin, pieniin luoteissaksalaisiin maalaiskyliin, jäi kasvatusta.

Varsinainen rodun ”keksijä” oli Edmund Löns. Hän löysi melkein unohtuneesta rodusta aivan 1900-luvun alussa kaksi erinomaista metsästyskoirakantaa: opettaja Heitmannin koirat Burgsteinfurtista ja metsänvartija Wolfbergin koirat Dorstenista. Hän ryhtyi risteyttämään kantoja keskenään. Heitmann kutsui kasvattamiaan koiria Heidewachteleiksi, nummiviiriäiskoiriksi, ja tämän nimityksen Lönskin otti käyttöön.

Puhdasta rotulinjaa sotki myös pitkäkarvaisen saksanseisojan ja spanielin risteytys, uros Lord-Schleithoff 1910-luvulla. Sekarotuisuuden tultua ilmi tämä koira poistettiin nopeasti siitoksesta, mutta se jätti jälkensä.

17.3.1912 perustettiin Osnabrückissä rotuyhdistys Verein für Kleine Münsterländer Vorstehunde (Heidewachtel) ja avattiin rotukirja. Vuonna 1918 muotoili rodun toinen mahtimies, filosofian ja lääketieteen tohtori Friedrich Jungklaus epävirallisen pienimünsterinseisojan rotumääritelmän. Rotu yleistyi nopeasti 20-luvulle tultaessa, kun tieto sen erinomaisista metsästysominaisuuksista levisi.

Nimi Heidewachtel painettiin unohduksiin 1930-luvulla ja ruvettiin puhumaan pienimünsterinseisojasta. Ensimmäinen virallinen rotumääritelmä laadittiin 1936.

Toinen maailmansota pysäytti koetoiminnan, mutta kasvatusta jatkui. Koirissa oli sodan jälkeen kolme erilaista, eri metsästysalueisiin tarkoitettua tyyppiä, jotka kulkuyhteyksien parannuttua ovat sekoittuneet mutta aiheuttavat kirjavuutta ulkonäköön nykyisinkin. Sen koko ja monipuoliset käyttöominaisuudet ovat vain lisänneet sen suosiota pienentyvillä metsästysmailla, joilta jokainen otus on saatava talteen. (Lustig Elina 2000)

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Pienimünsterinseisoja kuuluu mannermaisten seisojarotujen yhteisen rotujärjestön, Saksanseisojakerho r.y.:n alaisuuteen. Saksanseisojakerho on perustettu vuonna 1943, jolloin yhdistyksen jäseniksi ilmoittautui 27 saksanseisojien harrastajaa. Tällä hetkellä Suomen Kennelliittoon kuuluvassa rotujärjestössä on noin 2400 jäsentä.

Aluksi rotujärjestön edustamat koirat olivat vain lyhyt- ja karkeakarvaisia saksanseisojia, mutta nyt valikoimaan kuuluu jo 20 erilaista mannermaista seisojarotua tai rotumuunnosta, joihin rekisteröidään vuosittain 600 - 800 uutta pentua.

Saksanseisojakerhon tarkoitus on ylläpitää ja kehittää mannermaisia seisovia lintukoiria metsästyksen monitoimikoirina sekä edistää kanakoiraharrastusta Suomessa. Tähän kerho pyrkii järjestämällä roduilleen näyttelyitä, katselmuksia sekä kanakoirien erikoiskokeita (KAER) ja kilpailuja, julkaisemalla opaskirjoja ja neljästi vuodessa ilmestyvää Saksanseisoja-lehteä sekä näyttely- ja koetulokset sisältävää vuosikirjaa. Kerho myös vaalii ja ohjaa edustamiensa rotujen rodunjalostusta sekä pyrkii kaikin keinoin torjumaan koirien terveydentilaa mahdollisesti horjuttavia perinnöllisiä vikoja ja muita eläinsairauksia sekä tiedottamaan niistä jäsenilleen.

Saksanseisojakerhon hallituksessa on 7 jäsentä ja sihteeri. Lisäksi kerhon toimintaa ohjaavat toimikunnat: jalostustoimikunta, ulkomuototoimikunta, koetoimikunta ja tietojenkäsittelytoimikunta. Kerhon toimihenkilöihin kuuluvat myös päätoimittaja, jäsensihteeri, myyntisihteeri, vuosikirjan päätoimittaja ja kotisivujen vastuhenkilö.

Saksanseisojakerhon jalostustoimikunnassa on 9 jäsentä. Jalostusneuvot valitsee Saksanseisojakerhon vuosikokous. Valtarotujen, lyhytkarvaisen ja karkeakarvaisen saksanseisojan jalostusneuvonta työllistää suurimman osan toimikunnan jäsenistä: lk- saksanseisojan jalostusneuvonnasta vastaa 3 henkilöä ja kk- saksanseisojan jalostusneuvonnasta 3 henkilöä. Bretonien jalostusneuvonnasta vastaa 1 henkilö, münsterinseisojien sekä pitkäkarvaisen saksanseisojan jalostusneuvonnasta vastaa 1 henkilö ja muiden jäljelle jäävien rotujen jalostusneuvonnasta vastaa 1 henkilö. Saksanseisojakerhon sääntöjen mukaan rotu saa oman jalostusneuvon, kun rekisteröityjen pentujen määrä ylittää 50 pentua/vuosi. Pienempien, mutta Suomeen jo vakiintuneiden rotujen (pitkäkarvainen saksanseisoja, unkarinvizslat, korthalsingriffoni, bracco italiano, spinone, weimarinseisoja ja stabyhoun) pentuvälityksestä ja rotutietouden jakamisesta vastaa jalostustoimikunnan kullekin rodulle valitsema pentuvälittäjä.

Saksanseisojakerhon jalostustoimikunta määrittelee jalostuksen tavoitteet ja seuraa rotujemme tilaa. Toimikunta ohjaa jalostuksen suunnittelua antamalla lausuntoja ja suosituksia jalostusyhdistelmistä sekä hoitaa pentuvälitystä. Toimikunta pitää yllä jalostusrekisteriä jalostukseen sopiviksi katsotuista koirista. Jalostustoimikunta on mukana järjestelemässä jokavuotista nuorten koirien ikäluokkakatselmusta Junkkaria, vuosikokouksen tai erikoisnäyttelyn yhteydessä järjestettäviä jalostusaiheisia luentopäiviä sekä vastaa joka toinen vuosi pidettävän jalostusuroskatselmuksen järjestelyistä.

4. NYKYTILANNE

4.1.1. Rekisteröinnit ja kannan kehittyminen Suomessa.

Suomeen rodun ensimmäiset edustajat, uros ja narttu, tulivat vuonna 1959 maisteri Heikki Suomuksen tuottamina. Vuonna 1960 tuli toinen narttu ja samana vuonna syntyi Suomen ensimmäinen pentue. Seuraavat 10 vuotta rotu oli Suomessa melko harvinainen. Pentuja kuitenkin syntyi hieman enemmän, kuin rekisteröintien määrästä voisi olettaa, koska usein syntyneitä pentueita ei rekisteröity kokonaan. Seuraavan vuosikymmenen aikana rekisteröinnit alkoivat kasvaa, mutta kanta pysyi geneettisesti hyvin pienenä, koska jalostukseen käytettiin vain harvoja yksilöitä. Esimerkiksi 70-luvulla vaikuttaneet urokset Woodborne Urgent SF04404/67 jätti seitsemän pentuetta ja Woodborne Pekku SF04085/62 samoin. Myös nartut Kati SF04539/66 ja Riina SF14799/68 löytyvät monien nykyisten suomalaiskoerien esivanhemmista, toinen viiden ja toinen kuuden pentueen emänä.

Yhdeksänkymmentäluvulla pienimünsterinseisoja vakiinnutti asemansa mannermaisten seisojien joukossa, mutta kannan kasvu on säilynyt edelleen melko maltillisena.

Rodusta kiinnostuneita on kannustettu myös tuonteihin ja muutamat kasvattajat ovat kiitettävästi käyneet astuttamansa narttunsa ulkomailla. Vuosina 1990-2004 koiria on tuotu Saksasta, Ruotsista, Tanskasta, Hollannista, Itävallasta ja Tsekistä yhteensä 47 urosta ja 37 narttua.

Suomessa syntyneitä pienimünsterinseisoja on vuosina 1995-2004 rekisteröity 507 kpl (252 urosta, 255 narttua) jotka ovat 74:stä pentueesta. Keskimääräinen pentuekoko on 6,9.

Tuonteja jaksolla 1995-2004 35 urosta ja 16 narttua, yhteensä 51. Rekisteröinnit yhteensä 558.

Taulukko 1

REKISTERÖINNIT SUOMESSA

vuosi	narttu	uros	pentueet	yht	tuonti n	tuonti u	tuonti yht	kaikki yht
1995	32	31	9	63		5	5	68
1996	35	44	11	79		3	3	82
1997	37	30	9	67		1	1	68
1998	20	25	8	45				45
1999	12	16	4	28		7	7	35
2000	32	24	9	56	4	5	9	65
2001	20	13	4	33	2	4	6	39
2002	30	29	8	59	2		2	61
2003	20	27	6	47	3	5	8	55
2004	17	13	6	30	5	5	10	40
	255	252	74	507	16	35	51	558

4.1.2. Koirien jalostuskäyttö ja kannan geneettinen rakenne

Vuosina 1995-2004 on jalostukseen käytetty 46 urosta ja 51 narttua, jotka ovat tuottaneet yhteensä 74 pentuetta.

Luvussa ovat mukana 8 käytettyä ulkomaista jalostusurosta, joten kotimaassa käytettyjen urosten lukumäärä on vain 38.

Tehollinen populaatiokoko kuvaa yksilöitten määrää, jotka siirtävät geenejään seuraavaan sukupolveen ja on sitä pienempi, mitä pienempää osaa rodun kannasta käytetään jalostukseen. Kuitenkin, koska kysymys on ns. avoimesta populaatiosta, tuontikoirat ja ulkomaisten jalostusurosten käyttö mahdollistavat uuden geenimateriaalin saannin, eikä laskukaava kuvaa todellista tilannetta. Paremmen kuvan kannan tilanteesta saa tarkastelemalla millainen on jalostukseen käytettyjen koirien osuus kaikista jalostusikäisistä ja lisääntymiskäisten koirien keskinäinen sukulaisuus.

Taulukko 2

**JALOSTUKSEEN KÄYTETTYJEN KOIRIEN OSUUS LISÄÄNTYMISIKÄISISTÄ
2-8 v KOIRISTA**

ulkomaiset astutukset lisätty urosten lukumäärään

vuosi	jalostusik. uroksia	jalost.käyt. uroksia kpl	jalost. käyt. uroksia %	pen- tueet	jalostus.ik. narttuja kpl	jalost.käyt nartut kpl	jal.käyt. nartut%
1995	151	9	6	9	165	9	5,5
1996	204	10	4,9	11	200	11	5,5
1997	223	6	2,7	9	219	9	4,1
1998	252	7	2,8	8	236	8	3,4
1999	273	4	1,5	4	254	4	1,6
2000	263	8	3	9	240	9	3,8
2001	287	4	1,4	4	214	4	1,9
2002	296	7	2,4	8	226	9	4
2003	207	6	2,9	6	196	6	3
2004	205	6	2,9	6	194	6	3,1

Taulukko 3

ENITEN KÄYTETYT UROKSET 1995-2004

mukana urokset, joilla väh. 2 pentuetta			jälkeläisiä 1995-04	jälk.yht. KPL	pentu- eita KPL	käytetyt nartut KPL	osuus synt. 1995-04 %
nimi		HD	KPL	KPL	KPL	KPL	%
LAPSTAR JANNU	SF11593/93	B	43		6	3	8,35
SEITSENAUKEEN BECASS	SF17090/91	C	42		6	5	8,16
LAPSTAR JOIKU	SF11592/93	A	28		4	3	5,44
AJAX	FIN11787/96	A	28		3	3	5,44
WOLFGER V D HUBERTUS BRÜNDL	FIN15687/95	B	20		4	3	3,88
ARTUS V D WESTERLOH-MÜHLE	FIN42891/00	A	20		2	2	3,88
DUTCH-TIRZAS VH FORT T HEMELTJE	SF42836/92	A	18	25(3)	2	2	3,5
CARLO VOM FEHNTJER MEER	FIN15063/96	A	18		2	2	3,5
VÅRÅSEN'S REAL-RACER	FIN49085/85	B	17		2	2	3,3

Taulukko 4

ENITEN KÄYTETYT NARTUT 1995-2004

nimi			jälkeläisiä 1995-05	jälk.yht. KPL	pentu- eita KPL	käytetyt urokset KPL	osuus synt. 1995-05 %
		HD	KPL	KPL	KPL	KPL	%
TASAKALLION MINTTU-MAARIA	FIN20086/96	A	31		3	3	
CAKOM QUUNCIRPPI	FIN37011/96	A	31		3	1	
SEITSENAUKEEN FRIGGA	FIN20521/96	B	29		4	4	
CAKOM LUMOTAR	SF13309/90	A	21	46(6)	3	2	
GRILLE VON DER SIEBEN AUEN	SF06577790	A	21	32(3)	2	2	
AIKE VON DER PÖLSERHÖHE	SF31242/94	C	16		2	1	
AMINA	S30073/91	A	14	22(3)	2	2	
LEIDIPLEIS ALFA	SF21369/92	A	14		2	1	
MYRFORSEN ZINA-FINA	S14355/91	A	13		2	1	
KURUNOKAN ANSA	SF25416/94	A	13		2	2	

Jälkeläisiä yhteensä -sarakkeessa koiran koko jälkeläismäärä ja pentueet yhteensä.

Taulukosta 2 voidaan todeta, että jalostukseen käytettyjen koirien osuus jalostuskäisistä on hyvin pieni. Rodun elinvoimaisuuden säilyttämiseksi rodun yksilöitä tulisi käyttää jalostukseen mahdollisimman monipuolisesti ja kannan tulisi sisältää mahdollisimman paljon toisilleen erisukuisia koiria. Sukusiitoksen lisääntyessä vähenee geneettinen muuntelu ja väistyvät, haitalliset geenialleelit pääsevät yleistymään rodun kannassa lisäten riskiä perinnöllisten sairauksien yleistymiseen koirakannassa.

Taulukoista 3 ja 4 voidaan todeta, että muutamien koirien jalostuskäyttö on rodun pienen kannan vuoksi ollut liiallista, lisäksi jalostusyhdistelmien valinnassa ei olla kiinnitetty tarpeeksi huomiota käytettävien partnereiden lähisukulaisuuteen.

Seitsenaukeen Becassilla (Ferro v d Windmühle / Rita) on kuusi pentuetta (42 pentua), joissa emänä mm. täyssisarukset, edellisten emä ja toisen jälkeläinen.

Lapstar Jannulla on ollut 6 pentuetta (43 pentua) toisilleen sukua olevien narttujen kanssa ja kolme pentueista ovat täyssisaruksia.

Kumpaakaan näistä eniten käytetystä uroksesta ei ole palkittu rodunomaisessa käyttökokeessa.

Jalostukseen eniten käytettyjen urosten listalla esiintyvistä koirista lähisukua keskenään ovat veljekset Lapstar Jannu ja Joiku (Myrforsen Zena-Kalle / Fjällbackens Axi), jotka löytyvät uroslistan kärkipäästä ja narttulistan kärkisijoilta löytyy Lapstar Joikun tytär Tasakallion Minttu-Maaria, jonka emä on Leidipleis Alfa. Cakom Quuncirppi on Seitsenaukeen Becassin tytär. Sen emä on Lapstar Tiffan, jolla on 133 toisen polven jälkeläistä. Dutch Tirza´s v h Fort´t Hemeltje on Ajaxin isä.

Cakom Lumotar ja sen sisarukset ovat tuottaneet yhteensä 101 jälkeläistä ja näistä suurella osalla on sama isä. Grille von der Sieben Auen on Seitsenaukeen Friggan emä ja sen isä on Carlo vom Fehntjer Meer.

On selvää, että seurauksena koko koirakanta on suurelta osin sukua keskenään ja jalostusyhdistelmien löytäminen kotimaisista koirista on jo vaikeaa..

Erityisen tärkeää onkin jatkossa kiinnittää enemmän huomiota rodun suomalaisen geneettisen pohjan laajentamiseen.

Taulukko 5

1995-2004 REKISTERÖIDYISTÄ KOIRISTA LÄHISUKUA KESKENÄÄN (sukusiitosaste yli 6,25). Sukulaisuus taulukossa mainitun koiran kautta.

UROKSET	
MYRFORSEN ZENA-KALLE	19,2%
SEITSENAUKEEN BECASS	18,1%
LAPSTAR JOIKU	13,8%
CARLO V FEHNTJER MEER	11,7%
DUTCH-TIRZA´S VH FORT HEMELTJE	8,2%
LAPSTAR JANNU	7,7%

NARTUT	
GRILLE V D SIEBEN AUEN	14,2%
FJÄLLBACKENS AXI	14,0%
CAKOM LUMOTAR	12,4%
LEIDIPLEIS ALFA	9,7%
RITA	9,7%

Pienimünsterinseisojan kohdalla rodun geneettisen pohjan laajentamiseen ei enää riitä pelkästään kotimaisten koirien mahdollisimman laaja käyttö vaan on myös lisättävä tuontikoirien jalostuskäyttöä ja ulkomaisten urosten käyttöä. Jatkossa on myös harkittava huolellisemmin jalostukseen käytettävät yhdistelmät ja ns. ”matadorijalostusta” on alettava rajoittaa. Erisukuisia koiria on käytettävä tasaisemmin jalostukseen, kuitenkin käyttökoiralle toivotuista ominaisuuksista tinkimättä. Rodulla on jossain määrin ongelmana, etteivät kaikki rotua kasvattavat ole rotujärjestötoiminnan piirissä ja myös kiinnostus jalostusasioihin on vähäinen, jolloin jalostusneuvonnalla ei ole keinoja vaikuttaa toteutuneisiin jalostusyhdistelmiin.

Taulukko 6

ENITEN KÄYTETYT UROKSET JA NARTUT 2000-2004

Viiden vuoden (2000-2004) aikana Suomessa syntyneitä pentueita on 33 ja rekisteröityjä yhteensä 259 kpl. Tuontikoiria näistä on 35 kpl (13,5%).

urokset		HD	jälkeläisiä 2000-2004	pentu- eita	käytetyt nartut	osuus rekister. 2000-2004
LAPSTAR JANNU	SF11593/93	B	43	6	3	16,6%
AJAX	FIN11787/96	A	28	3	3	10,8%
ARTUS V D WESTERLOH-MÜHLE	FIN42891/00	A	20	2	2	7,7%
SEITSENAUKEEN EDMUND	FIN35336/95	A	13	2	2	5,0%

nartut

nartut, joilla vähintään 2 pentuetta		HD	jälkeläisiä 2000-2004	pentueita	käytetyt urokset	osuus rekister. 2000-2004
CAKOM QUUNCIRPPI	FIN37011/96	A	31	3	1	12,0%
SEITSENAUKEEN FRIGGA	FIN20521/96	B	29	4	4	11,2%
TASAKALLION MINTTU-MAARIA	FIN20086/96	A	21 (31)	3(4)	3(4)	8,1%

Suurilukuisissa roduissa katsotaan jalostuskoiran liikkakäytöksi, mikäli sen osuus syntyneistä jälkeläisistä ylittää 5% yhden koirasukupolven (4-5v) aikana. Pienimünsterinseisojalla kohtuullisena voitaneen pitää vielä enintään 10%:iin jäävää osuutta.

Taulukko7

2000-2004 rekisteröidyistä koirista lähisukua taulukossa mainitulle koiralle

urokset		
LAPSTAR JANNU	SF11593/93B	45,5%
AJAX	FIN11787/96A	22,1%
ARTUS V D WESTERLOH-MÜHLE	FIN42891/00A	9,53%
SEITSENAUKEEN EDMUND	FIN35336/95	23,3%
nartut		
TASAKALLION MINTTU-MAARIA	FIN20086/96A	43,0%
CAKOM QUUNCIRPPI	FIN37011/96A	24,5%
SEITSENAUKEEN FRIGGA	FIN20521/96B	22,1%

Kaikkien pentueitten keskimääräinen sisäsiitosaste jaksolla 1994-2003 on 2,33. Vuosittainen pentueitten keskimääräinen sisäsiitosaste taulukossa 6.

Vielä toistaiseksi kannan keskimääräinen sisäsiitosaste ei ole noussut hälyttäväksi, mutta kun jatkossa edelleen käytämme kotimaista kantaamme, se väistämättä alkaa nousta, koska toisilleen sukua olevien koirien määrä on noussut niin suureksi.

Vuosina 2000-2004 Suomessa syntyneissä pentueissa keskiarvo on 2,54.

Taulukko 8

PENTUEITTEN KESKIMÄÄRÄINEN SUKUSIITOSASTE VUOSITTAIN

1995	2,44	2000	1,06
1996	0,9	2001	6,99
1997	1,52	2002	1,6
1998	3	2003	2,55
1999	2,67	2004	0,54

4.1.3. Kanta muissa maissa

Kotimaansa Saksan lisäksi rotu on erittäin suosittu metsästyskoira myös Tanskassa ja rotua kasvatetaan Islantia lukuun ottamatta kaikissa Pohjoismaissa. Rodulla on vakiintunut kanta myös Itävallassa, Tšekissä ja Hollannissa ja sen suosio kasvaa vahvasti myös Yhdysvalloissa. Rotua harrastetaan vähäisemmässä määrin myös Sveitsissä ja Ranskassa

SAKSA

Taulukko 9

Rekisteröinnit

1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
1456	1355	1463	1263	1096	996	1003	866	1086	935

yhteensä 1995-2004 10.256 kpl

Taulukko 10

Pienimünsterinseisojien lonkkakuvaustulokset Saksassa koiran rekisteröintivuoden mukaan. Saksassa jalostuskäyttöön hyväksytään vain tervelonkkaiset koirat.

rekister. vuosi	rekisteröityjä kpl	kuvattuja %	HD-frei %	Grenzfall %	Leichte HD %	Mittlere HD %
1999	1096	16,5	74,48	25,41	1,1	0
2000	996	26,1	73,07	22,3	3,84	0,76
2001	1003	34,9	78,85	17,14	2,57	1,42
2002	866	15,7	69,11	29,41	1,47	0
2003	1086	14,9	87,03	12,34	0,61	0
yht.	5047	21,6	76,58	20,56	2,2	0,64

Noin 80% rodun kannasta on metsästyskäytössä. Nuorille koirille tarkoitettuihin jalostuskokeisiin (VJP ja HZP), jossa arvioidaan koiran rakenne ja luontaiset käyttöminaisuudet, osallistuu rodun kannasta yli puolet. (Kokeitten sisältö ja vaatimustaso osiossa **4.2.3. Käyttökokeet Saksassa**).

Rodun terveystilanne alkuperämaassa on varsin hyvä. Lonkkaniveldysplasiaa sairastavia koiria on alle 3% rodun kuvatusta kannasta. Koiria kuvataan n. 22% rekisteröidyistä koirista. Harmaakaihia sairastavia koiria on viime vuosina löytynyt joitakin ja jalostusvalinnoissa ongelmia tuottaa rodun kannan lisääntyvä sisäsiitosaste.

NORJA

Taulukko 11

Rekisteröinnit

1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
84	66	68	46	92	98	42	60	46	49

yhteensä 1995-2004 651 kpl

Norjassa rodun kanta on hieman suurempi kuin Suomessa. Noin puolet koirakannasta arvioidaan olevan metsästyskäytössä, mutta virallisten koetulosten ja metsästyskokeisiin osallistuvien koirien määrä on vähäinen. Alle 10% rodun kannasta on kokeiltu metsästyskokeissa, joskin osallistumishalukkuus on kasvussa. Rodun terveystilanne on hyvä, lonkkaniveldysplasiaa esiintyy jonkin verran (n.12%:lla kuvatuista koirista). Koirakannasta on lonkkavian varalta tutkittu yli 50%.

Taulukko 12

Lonkkakuvaustulokset (koirien rekisteröintivuoden mukaan)

syntymävuosi	rekisteröityjä	kuvatut kpl	kuvatut/rekist. %	terveet	terveet%	lievä	keski-vaikea	vaikea
1999	92	47	51,1	41	87,2	1	4	1
2000	98	49	50	45	91,8	4		
2001	42	32	76,2	30	93,7	1	1	
2002	60	34	56,7	27	79,4	4		3
2003	46	6	13	6	100			
	338	168	49,7	149	88,7			

Taulukko 13

Metsästyskokeisiin osallistuneet koirat, palkitsemisprosentit ja saavutetut palkintosijat

vuosi	startit pelto/tunturi	osall.koirat kpl	palk.%	palk.koirat kpl	NUO2	NUO3	AVO2	AVO3
2004	31	20	22,6	5		2	2	3
2003	51	21	9,8	4	1		2	2
2002	28	9	7,1	1			2	

vuosi	startit metsä	osall.koirat kpl	palk.%	palk.koirat kpl	AVO1	AVO2	AVO3
2004	52	20	17,3	9	1	3	5
2003	38	16	10,5	2		1	3
2002	33	14	12,1	3		1	3

Norjan käyttökokeet jaetaan metsä- kenttä- ja tunturikokeisiin sekä yhdistelmäkokeisiin, joissa vaaditaan vesi- ja jälkityö. Kombineert-kokeessa vesi- ja jälkityö on suoritettu erillisenä, fullkombineert-kokeessa vesi- ja jälkityö suoritetaan samassa yhteydessä kuin muu koe (kenttä-, tunturi- tai metsäosuus). Hyväksytyä vesikoetta ei siis vaadita koepalkintoon kenttä- ja tunturikokeissa eikä aina metsäkokeissakaan. Kenttä- ja tunturikokeissa käytetään aina parihakua, jossa kaksi koiraa hakee samaa aluetta ja kilpailee keskenään. Koiria kuitenkin kokeillaan useampi erä siitä riippumatta, voittavatko ne linnut vai ei, jolleivät ne tee poissulkevaa virhettä. Metsäkokeessa koirat hakevat yksittäin. Metsäkokeesta saatu AVO1 tiedotulla riistatyöllä oikeuttaa kunniapalkintoon, Aerespremie. Käyttövalion arvon koira voi saavuttaa keräämällä 25 valionarvopistettä (championatpoeng) kokeista (käytännössä edellyttää menestymistä useissa kokeissa) ja lisäksi CACIT/vara CACIT-palkinnon voittajaluokassa (tunturi- tai kenttäkokeet) tai Aerespremie-palkinnon metsäkokeesta. Lisäksi käyttövalion arvon voi saavuttaa saamalla AVO1-palkinnon fullkombineert-kokeesta.

(kolme nouto-osiota sekä kenttä-, metsä- tai tunturikoe- osio). Saksanseisijat osallistuvat Norjassa samoihin kokeisiin settereiden ja pointtereiden kanssa. (Korhonen, Ilkka. 2005; www.vorsteh.no)

RUOTSI

Ruotsissa koirakannan koko on noin kolminkertainen Suomeen verrattuna. Rodunomaisessa käytössä koirista on noin neljännes, mutta jonkin verran pienimünsterinseisojien avulla harrastetaan jäljestystä (verijälki) linnun metsästyksen sijaan. Alle 20% koirakannasta on testattu metsästyskokeessa ja koesuoritusten palkitsemisprosentti rodulla on n. 36%.

Rodun terveystilanne on hyvä, rodun kannasta on lonkkaniveldysplasian varalta tutkittu n. 32% ja lonkkaniveldysplasiaa esiintyy n. 8%:lla kuvatuista koirista.

Taulukko 14

Rekisteröinnit

1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
225	197	175	121	169	137	172	183	190	177

yhteensä 1995-2004 1746 kpl

Taulukko 15

lonkkakuvaustulokset

vuosi	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
rekister.	267	225	197	175	121	169	137	172	183	190
kuvattuja kpl	91	68	77	51	25	42	55	50	61	79
kuvattuja%	34 %	30 %	39 %	29 %	17 %	25 %	40 %	29 %	33 %	42 %
tulos C-D kpl	7	5	4	4	0	0	9	5	6	9
tulos C-D %	8 %	7 %	5 %	8 %	0 %	0 %	16 %	10 %	10 %	11 %

Taulukko 16

metsästyskokeisiin osallistuneet koirat ja palkitsemisprosentit

VUOSI	startit	osall. koirat kpl	palk.%	palkitut koirat kpl	NUO1	NUO2	NUO3	AVO1	AVO2	AVO3	VOI 1	VOI 2	VOI 3
2004	109	44	48,6	36	5	9	10	6	12	9	1		1
2003	85	35	35,3	17	4	3	2	3	15	3			
2002	84	?	31,7	?									
2001	68	35	33,8	13	1	5	1	2	3	7	2	2	
2000	103	38	32	20		2	3	4	13	8	3	1	2

Ruotsin käyttökokeissa koirat kokeillaan kaikissa luokissa (NUO, AVO ja VOI) kenttätöissä, vesityössä, laahausjälkityössä sekä noudossa. Vesityö on samankaltainen kuin Suomessa. Jälkityö on nuorten luokassa noin 100 m pitkä ja tehdään linnulla tai jäniksellä, kuten avoimessa luokassakin. Nuorten luokassa koiraa saa viedä hihnassa koko matkan. Avoimessa ja voittajaluokassa matka on noin 200 m ja koiran on oltava kytkemätön. Voittajaluokassa jälkityö vedetään metsästettävällä petoeläimellä tai muulla nisäkäsrivistä. Kenttätöissä koirat kokeillaan aina parihaussa, paitsi jos huonot näkyvyysolosuhteet estävät tämän. Parihaussa koiran on säestettävä paritoveriaan tämän ottaessa seisonnan. Koirille annetaan pisteet joka osasuorituksesta sekä lisäksi erilliset ominaisuuspisteet. Voittajaluokkaan nousemiseen vaaditaan kaksi AVO 1-palkintoa. (Ruotsin Saksanseisojakerho r.y., 2001). Viime vuosina Ruotsissa on kehitetty ja kokeiltu Tanskan mallin mukaista monipuolisuuskäyttökoetta (fullbruksprov) seisojille. (Svensk Vorsteh, 2003-2004).

4.2.LUONNE JA KÄYTTÖMINAISUUDET

4.2.1.Nykyinen käyttötarkoitus

Pienimünsterinseisoja on seisova lintukoira, joka kuuluu FCI:n ryhmään 7 (kanakoirat, pointing dogs). Sen tehtävä on etsiä ja paikallistaa riistaa, osoittaa se seisomalla, ajaa se käskystä liikkeelle ja noutaa ammuttu tai jäljittää haavoittunut riista.

Pienimünsterinseisoja on käyttöomaisuuksiltaan monipuoliseen metsästykseseen soveltuva seisova lintukoira. Rodun kotimaassa sitä käytetään seisovana lintukoirona, vesilinnustuksessa noutajana, pienpetokoirana (supi, kettu mm.) ja haavoittuneen riistan jäljestäjänä. Lisäksi myös tiheiköistä liikkeelle ajavana koirana ja seisovana koirana kaniinin metsästyksessä.

Suomessa pienimünsterinseisojaa käytetään seisovana lintukoirona kanalinnunmetsästyksessä ja noutavana koirana vesilinnunmetsästyksessä sekä kyyhkysjähdissä. Vähäisessä määrin myös haavakoitten jäljestyksessä ja pienpetokovuutta arvostetaan Suomessakin.

Pienimünsterinseisoja on hyvävainuinen, kestävä ja yhteistyöhaluinen ja sen työskentelyssä kuvastuu pyrkimys löytää riistaa. Se hakee riistaa maastoon soveltuvalle laajuudelle ja hakukuviolla, ensisijaisesti ilmavainulla ja tuulta hyväkseen käyttäen. Sen liikkuminen on kevyttä ja eloisaa ja hyvävauhtista, joskaan sen työskentelyssä tärkeintä ei ole juoksunopeus vaan haun tarkkuus. Se työskentelee halukkaasti myös pensaikoissa ja tiheiköissä.

Riistan talteenottotaitumuksiltaan pienimünsterinseisoja on erinomainen. Se noutaa halukkaasti ja varmasti sekä maalta että vedestä. Se on innokas ja vahva uimari ja sen kylmänsietokyky on hyvä. Sen karvapeite suojaa sitä erilaisissa sääolosuhteissa ja vaikeakulkuisissa tiheiköissä.

4.2.2. Käyttökokeet Suomessa

4.2.2.1. Kanakoirien erikoiskokeet (KAER)

Kanakoirien erikoiskokeet ovat metsästyskokeita, joiden tarkoituksena on kanakoirien jalostusta varten saada tietoja koirien metsästysomaisuuksista ja edistää koirien metsästyskäyttöä.

Kokeissa kokeillaan koirien haku riistan löytämiseksi ja riistatyö maastossa olevalla villillä riistaeläimellä. Lisäksi kokeillaan koeluokista riippuen nouto, tiedotus, vesityö ja jälkityö. Huomiota kiinnitetään myös koiran luonteeseen sekä toimintaan sen kohdatessa petoeläimiä.

Koeluokkia on kolme:

- nuorten luokkaan saa osallistua koira, joka ei ole täyttänyt 22 kuukautta eikä ole kilpaillut muissa luokissa
- avoimeen luokkaan saa osallistua koira, joka ei ole oikeutettu osallistumaan voittajaluokkaan
- voittajaluokkaan osallistuu koira, joka on saanut 1. palkinnon avoimessa luokassa

Palkitsemisperusteet

Kaikissa luokissa käytetään laatuarvostelua ja annetaan niin monta ensimmäistä, toista ja kolmatta palkintoa kuin koirien saamat pistemäärät edellyttävät.

Palkintosijojen vähimmäispistemäärät kaikissa luokissa ovat samat:

- ensimmäinen palkinto, vähintään 80 pistettä, maksimipisteet 100 pistettä.
- toinen palkinto, vähintään 60 pistettä
- kolmas palkinto, vähintään 40 pistettä

Tullakseen palkituksi nuorten luokassa, koiran on saatava hyväksytyt arvosana hausta ja riistatyöstä.

Tullakseen palkituksi avoimen luokan ensimmäisellä palkinnolla koiran on saatava hyväksytyt arvosana jokaisesta osasuorituksesta.

Tullakseen palkituksi voittajaluokassa koiran on saatava hyväksytyt arvosana jokaisesta osasuorituksesta. Lisäksi ensimmäisen palkintosijan edellytyksenä on riistatyön arvosanan oltava vähintään 2.

Koirien arvostelu

Eri rotuihin kuuluvat koirat arvostellaan samojen perusteiden mukaan ottaen huomioon rotukohtaiset eroavat ominaisuudet. (esim. spinone, bracco italiano, saavat hakea muista poiketen ravaamalla)

Nuortenluokassa kiinnitetään eniten huomiota koiran synnyntäisistä taipumuksista johtuvaan suorituskykyyn.

Koirien arvostelussa huomioidaan: haku, riistatyö, nouto, vesityö, jälkityö, tiedottaminen ja petoeläintyöskentely.

Koirakohtaisessa pöytäkirjassa tuomari arvioi **hausta**: juoksuvauhdin, päänasennon, tuulenkäytön, maastonpeittävyuden, laajuuden, hakukuvion, yhteistyön, puurtamisen ja metsästyshalun.

Riistatyö tapahtumasta arvioidaan: seisontaherkkyys, seisannon kiinteys, seisannon kesto, eteneminen, paikallistaminen ja käyttäytyminen riistan karkottuessa.

Noutosuorituksessa arvioidaan: noutohalukkuus, kantaminen, pureskelu, luovutus, käyttäytyminen riistan pudotessa

Tiedotusta arvioitaessa kiinnitetään huomiota: seisonnasta irtoamiseen, irtoamisaika huomioidaan, ilmentäminen ja yhteydenpito palatessa linnulle.

Lisäksi kirjataan riistakosketukset, seisontojen ja niistä saatujen riistatöiden lukumäärä, tuloksettomat seisonnat, törmäykset, väliin jätöt ja karkotukset.

Merkitään myös ylös onko riistaa pudotettu ja onko riistana ollut peltokanalintuja/metsäkanalintuja.

Lisäksi kirjataan, jos koiran **luonteessa** on huomauttamista. Esim. se on vihainen muille koirille tai ihmisille, hätyyttää kotieläimiä tai poroja tai on paukkuarka.

Koirien koetulokset tallennetaan Saksanseisojakerhon tietokantaan, josta jalostusneuvojat, kasvattajat ja muut jalostusasioista kiinnostuneet saavat tärkeää tietoa koirien käyttöominaisuuksista jalostusta varten. (Heikkinen, P. ja Naumanen R., 2005)

4.2.2.2. Pienimünsterinseisojien KAER-kokeisiin osallistuminen

taulukko 17

KOEKÄYNNIT JA PALKITSEMISPROSENTIT VUOSITTAIN

	startit	palk.%		NUO1	NUO2	NUO3	NUO0	AVO1	AVO2	AVO3	AVO0	VOI1	VOI 2	VOI3	VOI0
1995	57	49,1		2	3	12	13	1		10	16				2
1996	49	30,6			1	1	5		6	7	28				1
1997	60	40		3	5	6	15		5	2	20	1	1		1
1998	63	30,2		1			7	2	7	9	36				1
1999	55	34,6		1		1	7		6	8	28	2		1	
2000	50	46				1		3	10	8	27			1	
2001	49	30,6			1	2	17	1	6	4	11		1		6
2002	45	35,6			4	6	16	1	2	2	10			1	3
2003	63	33,3			3	3	20	1	5	9	21				
2004	49	38,8			2	1	5	4	10	2	24				

KESKIMÄÄRÄINEN PALKITSEMIS -% 36,9

KAER-kokeisiin pienimünserinseisojia osallistuu edelleen liian vähän. Rodun käyttöominaisuuksien tason määrittämiseksi luotettavasti tarvittaisiin enemmän virallista tietoa. Erityisesti kaikki jalostukseen aiottu koirat tulee testata käyttökokeessa. Keskimääräinen palkitsemisprosentti kokeisiin osallistuneilla on kuitenkin kohtuullinen ja AVO-ykkösellä palkittuja voittajaluokkaan nousseita koiria oli vuoden 2004 lopussa 13 kpl ja rodussa on yksi käyttövalio.

Vuosina 1994-2002 rekisteröidyistä koirista 98 kpl (16,9%) on osallistunut KAER-kokeeseen. Niistä 51% (50 kpl) on palkittu kokeessa. Rekisteröintimäärä yhteensä 580 koiraa ja niistä on kokeissa palkittuja 8,6%. Taulukko 18

taulukko 18

KOKEISIIN OSALLISTUNEET KOIRAT REKISTERÖINTIVUODEN MUKAAN

rek.vuosi	rek.kpl	kokeisiin osallis kpl	kokeisiin osall,%	osallistun. palkittu kpl	osallistun. palkittu %	ikäluokasta palkittuja%
1994	117	15	12,8	11	73	9,4
1995	68	5	7,35	1	20	1,47
1996	82	20	24,4	14	70,1	17,1
1997	68	6	8,8	2	33	2,9
1998	45	4	8,9	1	25	2,2
1999	35	6	17,4	3	50	8,6
2000	65	16	24,6	5	31,3	7,7
2001	39	14	35,9	8	57,1	20,5
2002	61	12	19,7	5	41,7	8,2

4.2.3. Käyttökokeet Saksassa

(Suomea Saija, pitkäkarvaisen saksanseisojan jalostuksen tavoiteohjelma 2005)

Saksassa seisojilla on monia erilaisia kokeita. Jalostukseen hyväksyminen perustuu koetuloksiin nuorten kevättaipumuskokeissa (VJP) ja nuorten koirien syysjalostuskokeissa (HZP). Näiden kokeiden hyväksytyllä suorittamisella pienimünsterinseisoja saavuttaa jalostuskelpoisuuden, edellyttäen että muut vaadittavat näytöt ovat olemassa (lonkat A-B, ulkomuoto vähintään hyvä). Metsästyskäyttökoiraliiton täyskäyttökoe (VGP) on myös merkittävä osoitus koiran jalostusarvosta ja moni jalostuskoira on suorittanut sen. Saksan Metsästyskäyttökoiraliiton ylläpitämään kantakirjaan (DGStB) pääsee VGP-kokeen hyväksytyllä tuloksella. Arkipäivän metsästyskäyttöä varten tarvitaan viranomaisten määrittelemä metsästyskäyttökelpoisuuskoee (Brauchbarkeitsprüfung), joka on oltava hyväksytysti suoritettuna ainakin yhdellä metsästysseurueen koiralla. VGP-kokeen hyväksytyt suorittaminen korvaa tämän kokeen. (Markmann, H.-J., 1997).

Kokeiden lisäksi seisijat voivat osoittaa monipuoliset taipumuksensa keräämällä suoritusmerkintöjä, kuten esim. petoeläinkovuustesti (Härtenachweiss (/)), 20 tai 40 tunnin verijälkikoe (Schweissprüfung), ajohaukkutodistus (Lautnachweiss (\)), haavakon noutotodistus (Verlorenbringen (Vbr)), oma-aloitteinen talteenottokoe (Bringtreueprüfung (Btr)), villisian käsittelykoe (Leistungszeichen S, Schwartzwild), käsimerkillä pysäytystesti (Armbruster Haltabzeichnen, AH), aito verijälkikoe (Schweiss Natur). Lisäksi on vapaaehtoinen erillinen kaadon ilmoitus tai kaadon haukku-osasuoritus (Totverweisen/ Totverbellen) VGP:ssä, josta saa ylimääräisiä pisteitä. (Markmann, H.-J., 1997.)

4.2.3.1. VJP

VJP eli Verbandsjugendprüfung, nuorten koirien kevättaipumuskoe. Kaikille seisojaroduille yhteinen koe, johon voivat osallistua edellisenä vuonna syntyneet koirat ja sitä edellisenä vuonna lokakuun alun ja

joulukuun lopun välillä syntyneet (1.10.-31.12.). Kokeet järjestetään helmi-toukokuussa. Kokeeseen saa samalla koiralla osallistua ainoastaan kaksi kertaa.

Kokeessa testataan nuorten koirien luontaiset käyttötaijumukset. Erikseen kirjataan pisteet osasuorituksista: jäniksen jälki, nenän käyttö, haku, seisonta, ohjattavuus. Joka osasuorituksesta annetaan arvosana. Pisteitä arvosanoista voi saada seuraavasti:

erinomainen	12 pistettä
erittäin hyvä	9-11 pistettä
hyvä	6-8 pistettä
riittävä	3-5 pistettä
puutteellinen	1-2 pistettä
riittämätön/ei kokeiltu	0 pistettä

Arvosanan "erinomainen" voi saada ainoastaan erinomaisesti suoritetusta työstä erityisen vaikeissa olosuhteissa. Se voidaan antaa vain jälkityöstä ja nenän käytöstä VJP-kokeessa, HZP-kokeessa lisäksi sorsan karkottavasta jäljityksestä peitteisessä vedessä. VJP-kokeen osasuoritusten kertoimet ovat seuraavat:

jälki	2
nenän käyttö	2
haku	1
seisonta	1
ohjattavuus	1

Lisäksi VJP-kokeessa täytyy todeta koiran ajotaijumuks: näköhaukku, jälkihaukku, ei todettavissa, ajaa hiljaa tai hakulöysä (waidlaut). Koiran käyttäytyminen ja mahdolliset ruumiilliset puutteet (silmälumet, purenta, hammaspuutokset, liikahampaat, kivesvika, ontumat) kirjataan. Paukkukestävyys todetaan ampumalla kaksi kertaa ilmaan koiran ollessa haussa. (Saksan Metsästyskäyttökoirayhdistys r.y., 2001; Markmann, H.-J., 1997.)

4.2.3.2. HZP

HZP eli Herbstzuchtprüfung on nuorten koirien syysjalostuskoe. Kaikille seisojille yhteinen koe, johon voivat osallistua edellisenä vuonna syntyneet ja sitä edellisen vuoden lokakuun alun ja joulukuun lopun välillä syntyneet koirat (1.10.-31.12.). Kokeita järjestetään elokuun lopulta syyskuun loppuun. Kokeeseen saa samalla koiralla osallistua ainoastaan kaksi kertaa.

HZP-kokeessa vaaditaan koiralta jo korkeampaa koulutuksellista tasoa. Kokeessa kirjataan erikseen pisteet osasuorituksista, jotka jaetaan taipumus- ja koulutusosioihin. Taipumusosiot: nenän käyttö, haku, seisonta, ohjattavuus, työskentelyilo, sorsan (paperinkalvosimen avulla väliaikaisesti lentokyvyttömäksi tehdyn sorsan) jäljitys peitteisessä vedessä (Stöbern hinter der Ente), piilotetun sorsan nouto vedestä. Koulutusosiot: laahausjälki kaniinilla ja linnulla, noudon kantamistapa: sorsa, fasaani, kaniini (Art des Bringens - keskiarvopisteet), tottelevaisuus. Kustakin osasuorituksesta annetaan arvosana ja arvosanapisteeet kuten VJP:ssä. Kokonaispisteitä laskettaessa osasuorituksilla on seuraavat kertoimet:

Rusakon jälki	3
Nenän käyttö	3
Haku	2
Seisonta	2
Ohjattavuus	2
Työskentelyilo	1
Vesityö	
a) piilotetun sorsan nouto peitteisessä vedessä	1
b) sorsan karkottava jäljitys peitteisessä vedessä	3
Nouto	
a) riistatyö linnulle sisältäen noudon	1
b) piilotetun linnun nouto	1
c) linnun laahausjälki ja nouto	1
Turkiseläinjälki (rusakko/kani)	1
Noudon kantamistapa	

a) jänis	1
b) sorsa	1
c) kanalintu	1
Tottelevaisuus	1

Lisäksi HZP-kokeen yhteydessä arvioidaan koiran ajotaipumus ja todetaan mahdolliset ruumiilliset puutteet sekä paukkukestävyys, kuten VJP-kokeen yhteydessäkin. HZP-kokeen yhteydessä kokeillaan lisäksi paukkukestävyys ja veteenmenohalukkuus ennen varsinaisen vesikokeen suorittamista. Sorsa heitetään veteen ja koiran uudessa sitä kohti ammutaan sorsan eteen veteen haulikolla. (Saksan Metsästyskäyttökoiraliitto r.y., 2001.; Markmann, H.-J., 1997)

4.2.3.3. VGP

VGP eli Verbandsgebrauchsprüfung, Metsästyskäyttökoiraliiton täyskäyttökoe, kaikille seisojille yhteinen. HZP-kokeen suorittaneille koirille. Kokeeseen saa samalla koiralla osallistua ainoastaan kaksi kertaa. Ensikertalaisen koiran ohjaajan on pakko osallistua vähintään kerran VGP-kokeeseen katsojana ennen kuin itse saa ohjata koira ko. kokeessa.

VGP koe järjestetään aina vähintään kaksipäiväisenä, ainoastaan syksyllä. Arvostelusta vastaa aina tuomariryhmä, johon kuuluu vähintään kolme käyttökoetuomaria. Toisin kuin nuorten luokan kokeissa, VGP -kokeen läpäissyt koira palkitaan 1., 2. tai 3. palkinnolla. Koe jaetaan osasuorituksiin: metsätyö, vesityö, peltotyö ja tottelevaisuus. 1. palkinnolla palkittu koira on saanut osasuorituksista keskimäärin erittäin hyvän arvosanan, 2. palkinnon saanut koira keskimäärin hyvän arvosanan ja 3. palkinnon saanut koira suoriutuu myös metsästyksessä menestyksekkäästi.

Koira saa jokaisesta suorituksestaan arvioinnin ja sitä vastaavat pisteet seuraavasti:

erinomainen	4 pistettä
erittäin hyvä	4 p
hyvä	3 p
riittävä	2 p
puutteellinen	1 p
riittämätön	0 p

Arvosana "erinomainen" annetaan vain, jos koira on suorittanut todella erinomaisen työn vaikeissa olosuhteissa. Arvosanaa "erinomainen" ei anneta jälkityö-, nouto- ja tottelevaisuusosasuorituksista.

Alla on lueteltu osasuoritusten erilliset suoritusosiot, joista siis jokaisesta annetaan arvosana sekä kertoimet, joiden avulla kokonaispisteet lasketaan. Mitä vaativampi suoritus, sitä suurempi kerroin.

Metsätyö: kerroin:

Verijälkityö hihnassa	
- yli yön jälki	8
- päiväjälki	5
- ilmoitus kuolleen sorkkaeläimen löydöstä haukkumalla (lisä)	4
- tiedotus kuolleen sorkkaeläimen löydöstä (lisä)	3
Ketun nouto esteiden yli	3
Ketun laahausjälki	5
Ketun nouto jäljeltä	2
Rusakon tai kanin laahausjälki	4
Rusakon tai kanin nouto jäljeltä	2
Karkottava haku (läpipääsemätön pöheikko, ylösajaminen)	4
Tiheikköhaku (tarkka tiheän al. haku, mahd. seisonta ja riistatyö)	3

Vesityö: kerroin:

Hakunouto ilman sorsaa peitteisessä alueessa	3
Paukkukestävyys (todetaan, ei saa pisteitä, vrt. HZP)	
Piilotetun sorsan nouto peitteisessä vedessä	3
Karkottava jälkityö sorsalla peitteisessä vedessä	3
Sorsan nouto	2

Peltotyö: kerroin:

Nenän käyttö	6
Haku	4
Seisonta	4
Haukkuen ajotaipumus (jälkihaukku, näköhaukku...)	3
Linnun hakunouto	
a1. Lintutyö	4
2. tai turkiseläinjälki	3
b1. Ammutun linnun nouto, koira ei nähnyt pudotusta	3
2. tai piilotetun linnun hakunouto	3
Linnun nouto	2

<u>Tottelevaisuus:</u>	<u>kerroin:</u>	
Käyttäytyminen yleensä - tottelevaisuus		3
Käyttäytyminen passipaikalla		2
Seuraaminen kytkettynä		1
Seuraaminen vapaana		2
Paikallamaku (metsästykseen, ohjaaja ampuu 2 kertaa ilmaan piilosta)		2
Käyttäytyminen linnun nähdessä (pysähdyttävä käskyttä)		2
Käyttäytyminen rusakon tai kanin nähdessä (toteltava pysäytyskäsky)		3
Käyttäytyminen ammuttaessa		2

Koiran on saavutettava kaikissa neljässä osasuoritusryhmässä (metsä, vesi, pelto, tottelevaisuus) tietyt vähimmäispistemäärät joka palkintosijaa kohti. Lähes kaikissa suorituksissa koira saa käskettä vain kerran tai ei ollenkaan. (Saksan Metsästyskäyttökoiraliitto r.y., 1996; Markmann, H.-J., 1997).

4.3. LUONNE JA KÄYTTÄYTYMINEN

4.3.1. Luonne

Seisojan luonneominaisuuksien ensimmäinen ja tärkein lähtökohta on, ettei ole hyvää metsästyskoiraa ilman hyvää luonnetta. Tavoiteltavan luonteen profiili on rodunomaisen käyttötarkoituksen mukainen.

Luonneominaisuuksien kohdalla tavoitellaan rodunomaisten erityispiirteiden säilyttämistä. Tämä ei saa kuitenkaan olla ristiriidassa KAER-kokeiden mukaiselle metsästykselle.

Seisojan luonteen tulee olla sosiaalinen, koulutuskelpoinen, yhteistyöhaluinen ja yhteiskuntakelpoinen. Kaikkia näistä poikkeavia ominaisuuksia on pidettävä virheinä, erityisesti silloin kun ne haittaavat metsästyksellistä käyttöä.

Jalostuksen vastuuhenkilöt seuraavat kokeissa, testeissä ja näyttelyissä rodun esille tulleita ominaisuuksia ja käyttäytymistä, tiedottaen niistä kasvattajia ja harrastajia. (Rouhiainen, Jukka. 2005)

Saksanseisojakerhon hallitus on vuonna 2004 perustanut työryhmän pohtimaan saksanseisojille sovelletun luonnetestin kehittämistä Suomeen. Työryhmän puheenjohtajana toimii Jukka Rouhiainen.

Pienimünsterinseisoja on luonteeltaan älykäs ja oppivainen, temperamenttinen ja tasainen sekä olemukseltaan tasapainoinen. Sen perussuhtautuminen ihmisiin on tarkkaavainen ja ystävällinen (perheeseen sopiva), se sitoutuu hyvin ohjaajaan ja suuntautuu hyvin tämän liikkeisiin (yhteistyöhön sopiva). Sen saalistusvietti on intohimoinen ja sitkeä, metsästys-ominaisuudet monipuoliset, hermot ja petoeläinterävyys hyvät. Arkuus, aggressiivisuus, riistanpelko ja/tai paukkuarkuus ovat jalostuksesta pois sulkevia virheitä Saksassa. (pienimünsterinseisojan uusittu rotumääritelmä, käännös Elina Lustig)

Pienimünsterinseisoja on tyypillisimmillään vilkas ja eloisa koira, joka seuraa valppaasti ympäristöönsä ja on tarvittaessa aina valmis toimintaan. Vilkaus ei kuitenkaan saa tarkoittaa levottomuutta ja hermostuneisuutta tai ylikiikkeyttä, vaan koiran on oltava luonteeltaan vakaa ja tasapainoinen. Pienimünsterinseisojat ovat luonteeltaan avoimia ja helposti lähestyttäviä ja koulutusta kestäviä.

Pääsääntöisesti pienimünsterinseisojat ovat luonteeltaan toivotunlaisia ja vastaavat rotumääritelmää, mutta kannassamme esiintyy myös koiria, jotka ovat selvästi ylivilkkaita ja keskittymiskyvyttömiä ja joilla

yhteistyöhalukkuus ei ole tasapainossa riistainnon kanssa. Tällaiset koirat ovat erittäin vaikeita hallita ja kouluttaa ja syytä karsia pois jalostuskäytöstä.

Muutamia merkintöjä on myös aggressiivisesta käytöksestä (näyttely- ja koekertomukset SSK:n tietokanta 2004) ja vaikka tällaiset yksilöt ovatkin kannassa harvinaisia, on jalostusyksilöiden valinnassa koirien luonteeseen kiinnitettävä entistä enemmän huomiota.

4.4. TERVEYS

4.4.1. PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet: lonkkaniveldysplasia

Pienimünsterinseisojan voimassa olevassa PEVISA-ohjelmassa (1.1.2001 alkaen) on rekisteröinnin ehtona, että pentueen vanhemmista tulee olla lonkkakuvauslausunto raja-arvolla C. Kuvaustulos on oltava tiedossa astutushetkellä ja vähimmäisikä kuvaushetkellä 12 kk.

Rodun ensimmäinen PEVISA-ohjelma (1.1.1995 alkaen) sisälsi lonkkakuvauspakon ilman raja-arvoa.

Taudin kuvaus ja merkitys koiralle:

Lonkkanivelen kasvuhäiriö (hip dysplasia eli HD) on monigeenisesti periytyvä lonkkanivelten kasvuhäiriö, jonka vaikeusasteeseen vaikuttavat myös kasvuaikaiset ympäristötekijät kuten ruokinta, liikunnan määrä ja kasvunopeus. Sitä esiintyy lähes kaikilla suurikokoisilla koiraroduilla. Lonkkaniveldysplasian kehittymisen tärkein vaihe on erittäin moniosaisen lonkkamaljakon luutumisen koiran pentuvaiheessa. Luutumisen häiriintyminen aiheuttaa eriasteisia muutoksia lonkkanivelessä ja voi johtaa nivelrikon kehittymiseen. Lievä dysplasia voi olla käyttökoirallakin lähes oireeton. Jos niveleen kehittyy nivelrikkoa, voi koiralla olla merkittäviä kipuja, varsinkin rasituksen jälkeen. Lonkkaniveldysplasiaa ei voida leikkauksella parantaa. Aste A on täysin terve, kahta B-asteista vanhempaa pitäisi välttää yhdistämisestä, C-asteessa on lieviä muutoksia lonkkanivelissä, mutta tämä ei yleensä rajoita metsästyskäyttöä. D- ja E-aste aiheuttavat varsinkin iän lisääntyessä ontumista. (Peltonen, Martti, 2004).

taulukko 19

PIENIMÜNSTERINSEISOJAN LONKKAKUVAUSTULOKSET KUVAUSVUODEN MUKAAN

kuvaus- vuosi	rekisteröity kpl		kuvaustulos					terveet%	dysplasia aste C-D
			A	B	C	D	E		
1994	117	15	8	4	2	1	80	20	
1995	68	26	13	9	4		84,6	15,4	
1996	82	31	19	4	5	3	74,2	25,8	
1997	68	13	9	3		1	92,3	7,7	
1998	45	24	12	7	4	1	79,2	20,8	
1999	35	15	3	7	3	1	66,7	33,3	
2000	65	16	9	6		1	93,8	6,2	
2001	39	17	10	6		1	94,1	5,9	
2002	61	8	5	3			100	0	
2003	55	19	14	3	1	1	89,5	10,5	
		184	102	52	19	10	1	84,44	15,56

taulukko 20

PIENIMÜNSTERINSEISOJEN LONKKAKUVAUSTULOKSET
KOIRAN REKISTERÖINTIVUODEN MUKAAN

rek.vuosi	rekisteröity kpl	kuvattuja rekisteröi- dyistä kpl	kuvattuja re- kisteröidyistä %	kuvaustulos				terveet %	dysplasia- aste C-D %
				A	B	C	D		
1994	117	34	29,1	16	9	7	2	73,53	26,47
1995	68	14	20,6	7	4	2	1	78,57	21,43
1996	82	26	31,7	15	8	3		88,46	11,54
1997	68	18	26,5	7	7	1	3	77,78	22,22
1998	45	9	20	7	2			100	0
1999	35	7	20	4	3			100	0
2000	65	19	29,2	12	6	1		94,74	5,26
2001	39	8	20,5	4	4			100	0
2002	61	19	31,2	17	1		1	94,74	5,26
	580	154	26,6	89	44	14	7	86,36	13,64

Pienimünsterinseisoja lonkkakuvataan liian vähän, joten lonkkakuvaustilastoja voidaan pitää vain suuntaa antavina. Vuosina 1994-2002 rekisteröidyistä koirista on kuvattu 26,6 % ja niistä terveitä on 86,4 %. Puuttuvat lonkkakuvaustulokset vaikuttavat myös osaltaan rajoittavasti käytettävissä olevaan mahdollisten jalostusurosten lukumäärään, joten etenkin tuontiurokset pitäisi ehdottomasti kaikki kuvauttaa. Taulukosta 10 on kuitenkin nähtävissä rodun terveystilanteen muutos parempaan sen jälkeen, kun rodun PEVISA-ohjelma tuli voimaan vuonna 1995 sisältäen lonkkakuvauspakon. Siitokseen aiottujen koirien kuvaaminen karsi todennäköisesti jalostuksesta pois joitakin lonkkavikaisiksi todettuja. Vuodesta 2001 voimassa olleen raja-arvon (C) vaikutukset näkyvät vasta tulevina vuosina.

taulukko 21

LONKKAİNDEKSI Kuvaa eniten käytettyjen urosten ja narttujen jälkeläisilleen periyttämää lonkkien terveyttä. Mitä suurempi luku, sitä huonompia lonkkia ko. koira periyttää. Huomioi kuitenkin lonkkakuvattujen jälkeläisten määrä

KAAVA: (A*0+B*1+C*3+D*4+E*5) / (A+B+C+D+E)	jälke- läisiä kpl	A	B	C	D	terveet %	kuvat- tuja kpl	kuvat- tuja %	indeksi
SEITSENAUKEEN BECASS SF17090/91C	42	5	5	1		90,9	11	26,2	0,73
LAPSTAR JANNU SF11593/93B	43	3	1			100	4	9,3	0,25
DONN VON HENNEWIGSHOF SF10155/92B	52	3	5	2		80	10	19,2	1,1
LAPSTAR JOIKU SF11592/93A	28	6	1			100	7	25	0,14
DUTCH-TIRZA`S V H FORT`T HEMELTJE SF42836/92A	25	4	3	1		87,5	8	32	0,75
AJAX FIN11787/96A	28	1	2			100	3	10,3	0,66
WOLFGER V D HUBERTUS BRÜNDL FIN15687/95B	20	2	2		1	80	5	25	1,2
ARTUS V D WESTERLOH- MÜHLE FIN42891/00A	20	1	2			100	3	15	0,66
MYRFORSEN ZENA-KALLE S14359/91A	25	3	3	1		85,7	7	28	0,86
CARLO VOM FEHNTJER MEER FIN15063/96A	18	3	1			100	4	16,7	0,25

	jälke- läisiä kpl	A	B	C	D	terveet %	kuvat- tuja kpl	kuvat- tuja %	indeksi
GRILLE VON DER SIEBEN AUEN SF06577790A	32	3	4	2		77,8	9	28,1	1,1
TASAKALLION FIN20086/96A	31	3	2			100	5	16,1	0,4

MINTTU-MAARIA										
CAKOM QUUNCIRPPI	FIN37011/96A	31	3	1			100	4	12,9	0,25
CAKOM LUMOTAR	SF13309/90A	46	7	2	1		90	10	21,7	0,5
SEITSENAUKEEN BANJA	SF17092/91C	23	3				100	3	13,0	0
AMINA	S30073/91A	22	6	5			100	11	50,0	0,45
SEITSENAUKEEN FRIGGA	FIN20521/96B	29	2	4			100	6	27,3	0,66
CAKOM LUCY	SF13308/90A	16	7	2	3		75	12	75,0	0,92
AIKE VON DER PÖLSERHÖHE	SF31242/94C	16	1			2	33,3	3	18,8	2,67
LEIDIPLEIS ALFA	SF21369/92A	14	5	1			100	6	42,9	0,17

4.4.2. Muut Suomessa ja muissa maissa rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

Pienimünsterinseisoja on varsin terve rotu, josta ei ole kattavaa tilastoitua tietoa ongelmia aiheuttaneista perinnöllisistä sairauksista tai vioista muutamia yksittäistapauksia enempää. P1 hampaan puutokset ja kivesviat lienevät yleisimmät virheet, joita tavataan 1-2 tapausta rekisteröityä ikäluokkaa kohti. Ainoastaan epilepsia oli muodostua ongelmaksi 1970-1980 luvuilla, mutta tilanne sen osalta on huomattavasti parantunut.

Erilaiset allergiat ovat yleistyneet, kuten eri koiraroduilla yleisemminkin. Jalostukseen käytettävien koirien tulee olla ehdottoman terveitä, että rodun tilanne säilyy hyvänä jatkossakin.

KAATUMATAUTI (EPILEPSIA)

On arvioitu, että 0,5 - 5,7 % eritotuisista koirista kokee kohtauksen elinaikanaan. Kaikkien kohtausten syy ei ole epilepsia. Epileptinen kohtaus syntyy koiran aivoissa yhtäkkiä ja loppuu itsestään.

Ennen varsinaista kohtausta koira on levoton. Tyypillisessä kohtauksessa koira makaa maassa jalat ojentuneena, pää taipuneena taakse, tajuttomana, hengityskin voi pysähtyä. Puresmalikkeet ja kuolaamien ovat tavallisia. Kohtaus kestää korkeintaan viisi minuuttia. Kohtaus voi olla myös hyvin lievä. Jälkeenpäin koira on väsyneen oloinen. Stressi voi laukaista kohtauksen. (Peltonen Martti 2004)

Tautia esiintyy pienimünsterinseisojilla yksittäistapauksina. Luultavasti rodun alkuvuosien suomalaisen kannan sisäsiittoisuudella oli osuutta epilepsiaan sairastuvien koirien yleistymiseen 1970-80 luvuilla. Sairaus on esiintynyt keskimääräistä yleisempänä joissakin sukulinjoissa. Nykyisin sairaus on ilmoitettujen tapausten perusteella harvinaistunut ja esiintyy alle 5%:lla rekisteröidyistä.

Taudin vakavuuden takia jalostuksessa siihen on edelleen suhtauduttava erityisellä varovaisuudella eikä kaatumatautia sairastavaa yksilöä saa käyttää siitokseen. Jalostusvalinnoissa on huomioitava myös taustoissa esiintyvät riskit mahdollisen perinnöllisen epilepsian varalta.

KYYNÄR- JA OLANIVELEN OSTEOKONDROOSI (OCD = osteochondritis dissecans)

Osteokondroosi on nivel- tai kasvuruston luutumishäiriö. Sitä on todettu koirilla eniten olkanivelessä ja kyynärnivelessä, mutta myös polvinivelessä, kinnernivelessä sekä myös selkärangassa.

Osteokondroosin uskotaan olevan useasta tekijästä johtuva, polygeenisesti periytyvä sairaus, jonka läpitukenavuus vaihtelee.

Se on lonkkadysplasiaa alttiimpi ulkoisille vaikutuksille kuten rasitus, ruokinta ja nopeakasvuisuus.

Osteokondroosia pidetään suurten, nopeasti kasvavien rotujen sairautena, mutta se ei ole tuntematon pienempikokoisillakaan koirilla. Sairaus alkaa nivelrustossa, jonka pitäisi luutua kunnolla.

Osteokondroottinen nivelrusto ei kuitenkaan kestä normaalia kuormitusta vaan rapautuu.

Kyynärnivelen luutumishäiriö jaotellaan muutosten mukaan asteisiin I-III. Muutokset voivat johtua

tapaturmasta, tulehduksesta tai kasvulevyjen liian aikaisesta sulkeutumisesta. Parilla

pienimünsterinseisojilla on todettu lievät I-kyynärpäät. Kyynärpäitä on kuvattu vain muutamalta koiralta rodussamme.

Olkanivelen osteokondroosia ei ole esiintynyt pienimünsterinseisojilla.

SILMÄLUOMIEN ASENTOVIRHEET (entropium ja ektropium)

ovat vahvasti perinnöllisiä. Entropium tarkoittaa sisäkierteisyyttä. Se on lievemmissä tapauksissa usein vaikeasti havaittavissa. Ektropiumissa silmäluomi avautuu liikaa, kerää roskia. Luomien asentovirheissä sidekalvo tulehtuu helposti. Silmäluomien kierteisyyttä voidaan korjata leikkauksella. (Peltonen Martti 2004)

Entropium ja ektropium ovat olleet pienimünsterinseisojilla hyvin harvinaisia Suomessa. DISTICHIASIS tarkoittaa, että silmäluomen reunassa, normaalin silmäripsirivin sisäpuolella kasvaa väärään suuntaan silmäripsiä, jotka joskus ovat vahvoja ja teräviä ja voivat aiheuttaa ärsytystä ja jopa sarveiskalvohaavoja.

HÄNTÄMUTKA eli hännän nikamavika

Häntänikasiin voi kehittyä muutoksia, jotka tuntuvat mutkina nikamaväleissä. Häntämukka on polygeenisesti ja resessiivisesti periytyvä.

Häntämukka on yleensä todettavissa jo pikkupennulla luovutusiässä. Varmuudella hännän kehityshäiriöt voidaan selvittää röntgentutkimuksella kasvukauden lopussa. Häntämukasta ei yleensä ole haittaa koiralle, mutta häntämukkaista koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Pienimünsterinseisojilla on esiintynyt joitakin eriasteisia häntämukkia, tiedossa on myös jokunen tapaus hännän pään nikamien kuivumisesta.

HAMMASPUUTOKSET ja PARENTAVIAT

Pienimünsterinseisojalla normaali parenta on leikkaava parenta. Parentavikoja eli ala- tai yläparentaa on ilmennyt vain vähän rodussamme.

Yhden välihampaan(P1) puutos on tavallisin hammaspuutos koirillamme, eikä se vaikuta koiran arvosteluun, muihin hampaitten puutos ja virheellinen parenta ovat jalostuksesta pois sulkeva virheitä. P1 hampaita kaksinkertaisena on esiintynyt joitakin tapauksia.

KIVESVIKA

Koiran kivekset laskeutuvat normaalisti kivespusseihin heti syntymän jälkeen. Joskus toinen kives saattaa laskeutua vasta myöhemmällä pentuikäällä. Jos kives ei laskeudu, se yleensä jää nivuskanavaan tai jopa vatsaonteloon = piilokives. Kivesvika on polygeenisesti periytyvä eikä kivesvikaisen koiran jalostuskäyttö ole sallittua.

Lisäksi muutamalta koiralta on poistettu nielurisat jatkuvan tulehtumisen vuoksi

Pienimünsterinseisojan lisääntymisessä ei ole ollut merkittäviä ongelmia. Narttujen hedelmöittyminen ja synnytykset ovat sujuneet pääsääntöisesti normaalisti. Keinosiemennystä ei suositella käytettäväksi ensimmäistä kertaa astutettavalle nartulle eikä urokselle, jolla ei ole aiemmin normaalisti tuotettuja jälkeläisiä.

Jalostustoimikunnan tulee pyrkiä seuraamaan muidenkin kuin edellä mainittujen perinnöllisten sairauksien ja vikojen esiintymistä rodussa ja tarvittaessa ryhtyä niiden vaatimiin toimenpiteisiin. Myös koirien yleiseen terveyteen ja vastustuskykyyn tulee kiinnittää huomiota jalostuskoirien valinnassa, jotta tilanne tältä osin säilyy yhtä hyvänä kuin tähänkin asti.

Mikäli todetaan, että jokin yksilö on aikaisemmissa jälkeläisissään kahden tai useamman eri partnerin kanssa periyttänyt poikkeuksellisen runsaasti jotain sairautta tai vikaa, tulee tällainen koira viipymättä poistaa siitoskäytöstä.

4.5. ULKOMUOTO

4.5.1. Rotumääritelmä

Pienimünsterinseisojan rotumääritelmän kauttaaltaan uusittu versio, johon on tehty täsmennyksiä ja lisäyksiä ja se on edellistä yksityiskohtaisempi.

Voimassa olevan rotumääritelmän julkaisupäivämäärä 9.11.2004

FCI:n numero: 102

Hyväksytty: FCI 6.12.2004

SKL-FKK 16.5.2005

**PIENIMÜNSTERINSEISOJA
(KLEINER MÜNSTERLÄNDER)**

Alkuperämaa: Saksa

KÄYTTÖTARKOITUS: Monipuolinen ja monikäyttöinen metsästyskoira.
FCI:N LUOKITUS: Ryhmä 7 kanakoirat, alaryhmä 1.2 mannermaiset pitkäkarvaiset spanielityyppiset kanakoirat; käyttökoetulos vaaditaan.

LYHYT HISTORIAOSUUS: Münsterin seudulla tiedettiin vuoden 1870 tienoilla olleen pitkäkarvaisia viiriäiskoiria, jotka seisoivat kiinteästi, jäljestivät erinomaisen varmasti ja kykenivät myös noutamaan. Vuonna 1906 "nummirunoilija" Hermann Löns etsi yhdessä veljiensä kanssa niin kutsutun "Rote Hannoversche Heidebracken" kannan jäljellä olevia yksilöitä. He nimesivät löytämänsä koirat "Heidewachteleiksi" (nummiviiriäiskoiksi). Samaan aikaan alkoivat paroni von Beverförde-Loburg ja koulunjohtaja Heitmann Burgsteinfurtista menestyä omalla linjasii-toksellaan. Sittenkin löydettiin Westfalenista niin kutsuttu dorstenilainen kanta. Maaliskuun 17. päivänä 1912 perustettiin rotuyhdistys "Verband für Kleine Münsterländer Vorstehhunde". Järjestö muotoili tuohon aikaan tavoitteensa seuraavasti: "Yhdistyksen tarkoitus on edistää Münsterin seudulla vuosikymmenten ajan kasvatetun pitkäkarvaisen pienen seisojan puhdasrotuisuutta ja jalostusta." Rotukuvauksen puuttuminen haittasi noina aikoina jalostusta ja järjestön toimintaa. Vuodesta 1921 lähtien noudatettiin Dr Friedrich Jungklausin laatimaa ensimmäistä rotumääritelmää.

YLEISVAIKUTELMA: Keskikokoinen ja vahva, sopusuhtainen ruumiinrakenne, erittäin jalo ja tyylikäs, tasapainoiset mittasuhteet. Jalo pää. Hyvä ryhti, sulavat ääri viivat, matala-asentoinen häntä. Eturaajoissa on selvä hapsutus, takaraajoissa housut ja hännässä selvä viiri. Kiiltävän karvan tulisi olla sileää tai hieman laineikasta, tiheää, ei liian pitkä. Liikkeet ovat tasapainoiset ja maatavoittavat.

TÄRKEITÄ MITTASUHITEITA: Rungon pituus mitattuna rintalastan kärjestä istuinluun kyhmyyn saa ylittää säkäkorkeuden korkeintaan 5 cm:llä. Kallon pituus niskakyhmystä otsapenkereeseen on sama kuin kuonon pituus otsapenkereestä kirsuun.

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Pienimünsterinseisoja on älykäs ja oppivainen, temperamenttinen ja vakaa sekä luonteeltaan tasapainoinen. Sen perussuhtautuminen ihmisiin on tarkkaavainen ja ystävällinen (sisäkoiraksi soveltuva), se on sosiaalinen ja helposti ohjattava (yhteistyökykyinen). Sillä on voimakas ja kestävä saalistusvietti, monipuoliset metsästysominaisuudet sekä hyvät hermot ja riistavietti.

PÄÄ: Pää ja ilme ovat tälle rodulle leimaa antavia.

KALLO-OSA: Jalo, kuiva ja tasainen tai loivasti kaareutuva.

OTSAPENGER: Vain hieman korostunut, kuitenkin selvästi havaittava.

KIRSU: Yksivärinen ruskea.

KUONO-OSA: Voimakas ja pitkä, suora kuononselkä.

HUULET: Lyhyet, tiiviit ja hyvin pigmentoituneet, yksivärisen ruskeat.

LEUAT / HAMPAAT / PURENTA: Suuret valkeat hampaat. Voimakkaat leuat, säännöllinen, täysihampainen leikkaava purenta, jossa yläetuhampaat painautuvat tiiviisti alaetuhampaiden eteen ja jossa hampaat ovat leukoihin nähden kohtisuorassa. 42 hammasta hammaskaavion mukaisesti. Lukumäärä saa ylittyä tai alittua kahdella P1-hampaalla.

POSKET Voimakkaat ja lihaksikkaat.

SILMÄT: Keskikokoiset, eivät ulkonevat eivätkä syvällä sijaitsevat, mahdollisimman tummanruskeat. Silmäluomet ovat tiiviisti silmämunaa myötäilevät ja sidekalvon peittävät.

KORVAT: Riippuvat, leveät, ylöskiinnittyneet, tiiviisti päänmyötäiset, kärkeä kohti kapenevat; eivät ohi suupielen ulottuvat.

KAULA: Pituudeltaan tasapainossa yleisvaikutelman kanssa, tasaisesti runkoa kohti levenevä. Niska on erittäin lihaksikas ja loivasti kaartuva. Kaulanahka on tiiviisti pinnanmyötäinen.

RUNKO

YLÄLINJA: Suora, loivasti laskeva.

SÄKÄ: Selvästi erottuva.

SELKÄ: Kiinteä ja lihaksikas. Lihasten tulee peittää okahaarakkeet.

LANNE: Lyhyt, leveä ja lihaksikas.

LANTIO: Pitkä ja leveä, ei lyhyt, häntää kohti vain hieman viisto, lihaksikas ja leveä.

RINTAKEHÄ: Leveyttään syvempi; rintalasta on mahdollisimman taakse ulottuva. Kylkiluut ovat selvästi kaareutuneet.

ALALINJA JA VATSA: Alalinja kaartuu tyylikkäästi ja loivasti taaksepäin, vatsa on kuiva.

HÄNTÄ: Ylöskiinnittynyt pitkäkarvainen viirihäntä, tyvestään vahva, sen jälkeen kapeneva, keskipitkä. Levossa riippuva, koiran liikkeessä vaakatasossa loivasti kaartuva, ei liiaksi selkälänjan yläpuolella. Viimeinen kolmannes saa kiertyä loivasti ylöspäin.

RAAJAT

ETURAAJAT

YLEISVAIKUTELMA: Eturaajat ovat edestä katsottuna suorat ja mahdollisimman yhdensuuntaiset, sivulta katsottuna selvästi rungon alla. Etäisyyden maasta kyynärpäihin tulisi olla suurin piirtein sama kuin kyynärpäistä säkään.

LAVAT: Tiiviisti rungonmyötäinen lapaluu, vahvat lihakset. Lapaluun ja olkavarren välillä tulisi olla selvä, noin 90°:n kulma.

OLKAVARRET: Mahdollisimman pitkät, lihaksikkaat.

KYYNÄRPÄÄT: Rungonmyötäiset, eivät sisä- eivätkä ulkokierteiset. Olka- ja kyynärvarsi muodostavat selvän kulman.

KYYNÄRVARRET: Vahvaluustoiset ja pystysuorat.

RANTEET: Vahvat.

VÄLIKÄMMENET: Hieman eteenpäin viistot.

KÄPÄLÄT: Pyöreät ja kaarevat, varpaat ovat tiiviisti yhdessä, päkiät tarpeeksi paksut, lujat ja kestävät. Ei liian tuuhea karvoitusta. Käpälät ovat yhdensuuntaiset, eivät ulos- eivätkä sisäänpäin suuntautuneet seistessä eivätkä liikkeessä.

TAKARAAJAT

YLEISVAIKUTELMA: Takaraajat ovat takaa katsottuna suorat ja yhdensuuntaiset. Sopusuhtaiset kulmaukset, vahva luusto.

REIDET: Pitkät, leveät ja lihaksikkaat, lantio ja reisiluu muodostavat selvän kulman.

POLVET: Vahvat, reisiluu ja sääriluu muodostavat selvän kulman.

SÄÄRET: Pitkät, lihaksikkaat ja jäntevät.

KINTEREET: Voimakkaat.

VÄLIJALAT: Lyhyet ja pystysuorat.

KÄPÄLÄT: Kuten etukäpälät.

LIIKKEET: Maatavoittavat, hyvä takaraajojen työntö ja sitä vastaava etuaskel; liikkeet ovat suorat, yhdensuuntaiset ja ryhdikkäät. Peitsaus ei ole toivottavaa.

NAHKA: Tiiviisti rungonmyötäinen, poimuton.

KARVAPEITE

KARVA: Tiheää, keskipitkää, sileää tai hieman laineikasta, tiiviisti rungonmyötäistä ja vettä hylkivää. Rungon ääriviivat eivät saa peittyä liian pitkään karvan alle. Tiheään karvan tulisi antaa mahdollisimman hyvä suoja sää- ja maasto-olosuhteita sekä loukkaantumisia vastaan. Lyhyt- ja sileäkarvaiset korvat ovat virhe. Eturaajoissa on hapsut, takaraajoissa kintereisiin ulottuvat housut, hännässä on pitkäkarvainen viiri ja valkoinen kärki. Tuuhea karvoitus rinnassa ei ole toivottavaa.

VÄRI: Ruskea-valkoinen ja ruskeapäistärökkö, joissa ruskeita läiskiä, ruskea manteli ja ruskeita pilkkuja. Läsi sallitaan. Parkinruskeat merkit kuonossa, silmien lähellä ja peräaukon ympärillä sallitaan (Jungklousin merkit).

KOKO

SÄKÄKORKEUS: Urokset 54 cm ja nartut 52 cm, sallittu poikkeama ± 2 cm.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellämainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen.

VAKAVAT VIRHEET:

raskas, karkealuustoinen rakenne;
huomattavat poikkeamat rungon, kaulan ja säkäkorkeuden keskinäisissä mittasuhteissa;
yli puolet kirsusta lihanvärinen tai pilkullinen;
suippo kuono, painunut (kovera) kuononselkä;
liian vaaleat silmät, vaaleankeltaiset haukansilmät;
selvästi puutteellinen rinnansyvyys tai liian litteä tai tynnyrimäinen rintakehä; voimakkaasti ulko- tai sisäkierteiset kyynärpäät;
pystyt välikammenet;
voimakas pihtikinttuisuus tai voimakas länkisäärisyys niin seistessä kuin liikkeessäkin;
hajavarpaiset eli avoimet kypälät, litteät (läpiastuvat) kypälät;
kömpelöt liikkeet;
sileät, karvattomat korvat, liian pitkät ja kiharat korvahapsut;
liian kihara karva;
yli ± 2 cm:n, mutta alle ± 4 cm:n poikkeamat annetusta säkäkorkeudesta.

HYLKÄÄVÄT VIRHEET: Arkuus, aggressiivisuus, riistanpelko ja/tai paukkuarkuus;
karkeat puutteet sukupuolileimassa, sukuelinten epämuodostumat;
täysin pigmentitön kirsu;
kaikki poikkeamat virheettömästä leikkaavasta purennasta, lukuunottamatta kahden P1-hampaan puuttumista tai ylimäärää;
kitalaki- tai huulihalkio;
mulkosilmä; ulos- tai sisään kiertyneet silmäluomet (ektropium, entropium),
kaksinkertaiset silmäripset (distichiasis);
runsas kaulanalusnahka;
selvä karpinselkä, voimakkaasti notko tai köyry selkä; epämuodostunut rintakehä, esimerkiksi sisään painunut rinta;
koukkuhäntä, kippurahäntä, muut häntäviat, kuten liian lyhyt tai liian pitkä häntä;
yksivärisyys;
yli ± 4 cm:n poikkeamat ilmoitetusta säkäkorkeudesta.
Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen ovat hylkääviä virheitä.
HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittynyttä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

Pienimünsterinseisojat ovat edelleen ulkonäöltään melko heterogeeninen rotu ja oikean tyyppin vakiintuminen vie vielä aikaa. Näyttelyissä niitä esitetään melko vähän, noin 70-80 yksilöä vuodessa. Rotu on ilmeisesti kohtalaisen vaikea arvostettava koiranäyttelyissä, koska saman koiran eri tuomareilta saamat palkintosijat poikkeavat suurestikin ja toisaalta keskenään hyvin erityyppiset koirat ovat saaneet sertifikaattejakin.

Rotumääritelmän mukaan se on keskikokoinen, sillä on vahva ja harmoninen ruumiinrakenne, joka ilmentää erittäin suurta jaloutta ja tyylikkyyttä ja jossa on tasapainoiset mittasuhteet. Pienimünsterinseisojan on oltava luustoltaan riittävän vankkarakenteinen ja lihaksikas, jotta se vaikuttaa voimakkaalta, mutta ei niin karkeatekoinen, että sen tyylikkyys kärsii.

Rodussa esiintyy suurta kokovaihtelua, 45-46 cm korkeista koirista yli 60 senttisiin. Uudessa rotumääritelmässä täsmennetään koon määrite entistä yksiselitteisemmin, joten jatkossa koon ääripäät saataneen poistettua jalostuskäytöstä näyttelystä saadun hylkäävän palkintosijan perusteella.

Muut yleisimmät rakenteen virheet joita rodussa esiintyy:

- koira on yleisvaikutelmaltaan liian kevyt ja/tai lihaksistoltaan heikko
- korkearaajaiset, ilmavalta vaikuttavat koirat
- kapea rintakehä, kylkiluut eivät kaareudu riittävästi, vaan koira vaikuttaa litteältä
- liian kapea kallo ja terävä tai suippo kuono

Liian raskaita ja karkeatekoisia koiria Suomessa on toistaiseksi melko vähän, mutta raskaampi tyyppi on ongelma Saksassa ja Tanskassa.

Liian pitkärunkoisia matalaraajaisia ja/tai etumatalia koiria meillä tavataan, joskin tämä tyyppivirhe on jo vähenemässä.

5. YHTEENVETO AIEMMAN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

TERVEYS

Tavoitteena oli, että jalostukseen käytetään vain tervelonkkaisia yhdistelmiä ja kahden B-lonkkaisenkin yhdistämistä tulisi välttää. Kuluneena viisivuotiskautena on kaksi pentuetta teetetty lonkkavikaisista vanhemmista, C+C ja C+D. Jälkimmäinen, vahinkoastumisen seurauksena tullut pentue on rekisteröity EJ-rekisteriin. Kaikissa muissa yhdistelmissä vanhemmat ovat olleet A+A tai A+B.

Taulukossa 10 kuvataan rodun lonkkaniveldysplasiatilanteen selkeää paranemista viime vuosien aikana. Koiria kuvataan edelleen liian vähän, lähinnä vain jalostukseen aiotut koirat. Tässä on huomattavasti parantamisen varaa ja myös kasvattajien pitäisi olla kiinnostuneempia myymiensä koirien terveydestä.

JALOSTUKSEEN KÄYTETTYJEN KOIRIEN TASO

Tavoitteena olleet vähimmäisvaatimukset jalostukseen käytettäville koirille ovat toteutuneet ulkomuodon näyttelypalkintovaatimuksen (vähintään 2xH) osalta kaikissa yhdistelmissä ja lonkkaniveldysplasian osalta (vähintään B) kahta pentuetta lukuun ottamatta

Jalostuskoirille asetettiin vaatimukseksi myös riittävä näyttö sen käyttöominaisuuksista; palkinto KAER-kokeesta tai muutoin luotettavasti todetut metsästysominaisuudet.

Vuosina 1999-2003 rekisteröitiin 31 pentuetta seuraavasti:

molemmat vanhemmat palkittu KAER-kokeessa: 8 pentuetta 25,8%

toinen vanhemmista palkittu KAER-kokeessa: 12 pentuetta 38,7 %

kummallakaan vanhemmista ei näyttöä käyttöominaisuuksiensa tasosta: 11 pentuetta 35,5%

Vuosina 1994-1999 rekisteröitiin 54 pentuetta seuraavasti:

molemmilla vanhemmilla koetulos: 10 pentuetta 18,5%

toisella vanhemmista koetulos: 7 pentuetta 13 %

kummallakaan ei koetulosta: 37 pentuetta 68,5%

Kehitystä on tapahtunut, suhteet ovat kääntyneet toisin päin, mutta edelleen pentuja teetetään liian paljon koirilla, joitten käyttötapumuksia ei ole testattu kokeissa tai jotka eivät ole lainkaan metsästyskäytössä.

ULKOMUOTO

Koirien ulkomuototavoitteissa ei olla onnistuttu toivotulla tavalla, koirien tyyppi- ja kokovaihtelu on edelleen liian suuri ja koirien luustoissa on toivomisen varaa.

LUONNE

Tiettävästi jalostukseen käytetyt koirat ovat olleet luonteeltaan rodunomaisia.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA STRATEGIAT

6.1 Visio

Saksanseisojakerho r.y.:n alaiset rodut toimivat valtaosaltaan edelleen alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan, poikkeuksena muutama Suomessa nuori rotu. Rotujärjestön tavoitteena on säilyttää rodut metsästyskäyttökoirina, pyrkiä edistämään käyttökoetoimintaa, kehittämään koirien koulutusta yhdessä alueyhdistysten kanssa sekä tiedottamaan jäsenistöään käyttökoirien jalostukseen ja metsästyskäyttöön liittyvissä asioissa. Uhkana ovat metsästyskäyttökoirien jalostukseen sitoutumattomat kasvattajat, jotka eivät kunnioita kasvatustoiminnassaan rotujärjestön tavoitteita ja oman rodun alkuperäistä käyttötarkoitusta.

Metsästyskäyttöä varten hankittavien pentujen kysyntä ylittää tällä hetkellä tarjonnan ja edistää myös sellaisten pentueitten kasvattamista, joitten vanhemmat eivät ole jalostustavoitteitten mukaisia.

Tavoitteena on saada lisää metsästäviä, vastuunsa tuntevia ja tavoitteellisia kasvattajia mukaan harrastustoimintaan.

6.2. Rodun tavoitteet ja strategia

6.2.1. Kannan kehittymisen tavoitteet

Pienimünsterinseisojista on noin 3/4 metsästyskäytössä. Tämä on arvio, koska virallista näyttöä koekäyntien ja koetulosten perusteella on vähän. Useimmiten koira otetaan omaa metsästysharrastusta varten, eikä sen kanssa ole kiinnostusta kilpailla, vaikka koira olisikin käyttötaipumuksiltaan erinomainen.

Rodulla on myös vain muutamia kasvattajia, jotka pyrkivät toimissaan tavoitteelliseen kasvatukseen ja suunnitelmalliseen rodunjälöstustyöhön ja pyrkivät myös saamaan palautetta kasvatustyöstään virallisten tulosten muodossa.

Monet pentueista tulevat melko satunnaisesti nartuilta, joilla teetetään yhdet pennut, eikä kasvattaja useinkaan kannusta testauttamaan pentueensa tasoa virallisesti.

Kuitenkin jokainen teetetty pentue on rodun jälöstusta ja osaltaan vaikuttaa kannan rakenteeseen, joten jokaisen kasvattajan olisi tiedostettava tämä ja kannettava siitä vastuu.

Olisikin ehdottoman tärkeää, että kaikki siitokseen käytettävät koirat täyttäsivät jälöstuskoirille asetetut perusvaatimukset ja sen jälkeläisten tasosta olisi virallista tietoa, viimeistään ennen kuin koira käytetään uudelleen.

Oman koiransa jalostusarvoon on osattava suhtautua riittävällä kriittisyydellä ja rodun tasosta on oltava tarpeeksi tietoa vertailua varten. Aktiivinen harrastus ja osallistuminen kokeisiin, näyttelyihin tai vuosittaiseen rotutapaamiseen auttaa oman koiran vahvuuksien tai heikkouksien arvioimisessa. Jalostusuroksen valinnassa on syytä kysyä ehdotusta jalostusneuvonnasta tai ainakin tarkistuttaa oman ehdokkaan sukutaulun yhteensopivuus.

Vastuullisten, metsästyskäyttökoirien kasvattamiseen sitoutuneiden kasvattajien määrää on saatava lisättyä, jotta rotu säilyisi alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan ja käyttökelpoisena vaihtoehtona seisovaa kanakoira harrastuskumppanikseen etsiville koiraharrastajille.

Tavoitteet:

- **Rotujärjestön ja Münsterikerhon avulla lisätään harrastajien tietotasoa rodusta ja kanakoira harrastuksesta.**
- **Vastuullisten metsästyskoirakasvattajien määrää lisätään**
- **KAER-kokeisiin ja näyttelyihin osallistuvien koirien määrää lisätään**

6.2.2. Populaation kokonaistila ja rakenne

Suomen pienimünsterinseisojien kasvatustyö on lähtenyt alkuun muutaman yksilön kannasta, jolloin alkuvaiheessa kasvatustyö oli paljolti samojen yhdistelmien toistamista ja suurten jälkeläismäärien tuottamista samoille koirille, joten koirakanta oli nopeasti sukua toisilleen. Koirien määrää ja geenipopulaatiota on kuitenkin pystytty lisäämään tuontien avulla ja muutamien aktiivisten kasvattajien ulkomaille suuntautuneilla astutusmatkoilla ja näin kasvatustyö maassamme on päässyt eteenpäin.

Kuitenkin rodun kasvatuksessa edelleenkin esiintyy tarpeettoman paljon ns. "matadorikoirien" jalostuskäyttöä. Kaikkia rodun yksilöitä ei koskaan tulla käyttämään jalostukseen, mutta mitä pienempi käytettyjen yksilöiden määrä on, sitä nopeammin sukusiitosaste kasvaa. Lisäksi koirien alkaessa olla yhä enemmän sukua toisilleen, on jalostukseen käytettäville koirille hyvin vaikeaa löytää partneria, jonka käyttäminen ei johtaisi kannan sukusiitosasteen nousemiseen. Sukusiitosasteen nouseminen populaatiosalla vähentää perinnöllistä muuntelua ja haitallisesti vaikuttavat resessiiviset geenin kopiot yleistyvät kannassa, jolloin niiden vaikutukset pääsevät esille.

Yhden yksilön liiallinen käyttö jalostukseen vähentää geneettistä vaihtelua ja on sekä vahingollista että tarpeetonta, koska maahamme on tuotu ja tuodaan vuosittain ulkomailta eri sukulinjoja edustavia koiria. Myöskään nartun astuttaminen ulkomailta ei ole ylivoimaisen vaikeaa. Tuontikoirien yhdistäminen pelkästään nykyiseen kantaamme ei ole kestävä ratkaisu, mutta jos lähivuosina jalostusikäisiä tuontikoira pyritään

yhdistämään erityisesti keskenään, saamme muutamassa vuodessa käyttööme enemmän uutta jalostusmateriaalia.

On kiinnitettävä enemmän huomiota jalostuskelpoisten koirien mahdollisimman tasaiseen ja monipuoliseen käyttöön. Yksittäisten jalostuskoirien käyttöä tulee rajoittaa ylilyöntien välttämiseksi. Tämän vuoksi anotaan pienimünsterinseisojan PEVISA-ohjelmaan muutosta 1.1.2006 alkaen niin, että yksittäisen koiran jälkeläisten määrä ei saa ylittää 10%:a viitenä edellisenä vuotena rekisteröityjen koirien määrästä. Saman yhdistelmän uusiminen anotaan kielletyksi. Viimeinen, rajan ylittävä pentue rekisteröidään kokonaan. Poikkeuslupaa useampiin pentueisiin voi hakea jalostustoimikunnalta, mikäli siihen on riittävät perusteet. Pentueita ei tulisi teettää samana vuonna (uros), jotta edellisten pentujen arviointi olisi mahdollista ennen seuraavan pentueen teettämistä. Näin vältetään mahdollisesti ilmenevien perinnöllisten ongelmien kertyminen kantaan.

Tavoitteet:

- **jalostusyhdistelmien valinnassa kiinnitetään erityistä huomiota sukusiitosasteeseen ja pyritään pitämään se mahdollisimman alhaisena.**
- **Panostetaan edelleen uuden geenimateriaalin käytön lisäämiseen jalostuksessa Suomessa tuontien ja ulkomaisten astutusten avulla.**
- **Yksittäisen koiran jalostuskäyttöä rajoitetaan niin, että sen rekisteröityjen jälkeläisten määrä ei saa ylittää 10%:a viimeisten viiden vuoden aikana rotuun rekisteröidyistä koirista. Samaa yhdistelmää ei saa uusia. (1.1.2006-31.12.2010)**

6.2.3.Käyttöominaisuudet

Pienimünsterinseisoja on käyttökoirarotu, joka on osoittanut monipuoliset taipumuksensa ja soveltuvuutensa suomalaiseseen metsästykseseen sekä käytännön metsästyksessä että KAER-kokeissa. Käyttötaipumusten vaaliminen nousee luonteen ja terveyden ohella tärkeimmäksi rodun jalostuksen tavoitteeksi myös tulevaisuudessa.

Siitosyksilöiden vaatimukset pohjoismaisessa jalostusrekisterissä:

Narttu:

-metsästyskoetus AVO 2

-näyttelytulos AVO EH tai KÄY EH tai 2xAVO H tai KÄY H eri tuomareilta, kuitenkin niin, ettei 2. palkinto ole tullut huonon luonteen vuoksi

- lonkkanivelet normaalit tai lähes normaalit

Uros:

-metsästyskoetus AVO 1

-muut vaatimukset samat kuin nartuilla

Koska pienimünsterinseisojien kanta on pieni, eikä geenipopulaatiota ole haluttu liian jyrkästi karsia, on rodun harrastajien kokouksessa sovittu (jalostustavoiteohjelma 2000), että koiran ollessa muilta osin jalostusrekisterivaatimusten mukainen, jalostusvaatimukset koetuloksen osalta täyttää NUO3 / AVO3 palkintosijakin.

Kolmannen palkinnon saavuttamiseen riittää, että koira on metsästyskelpoinen rodunomaisella tavalla ja tarvittavat taidot eivät vaadi koiran kouluttajalta erityisen suurta kokemusta. Pienempien rotujen harrastajissa on kuitenkin runsaasti ensikertalaisia seisojanomistajia, joille koiran kouluttaminen koevaatimusten mukaiseksi voi olla vielä vaikeaa.

Saksanseisojakerho r.y.:n nuorten koirien ikäluokkakatselmuksen Junkkarin yhteydessä suoritettava KAER-koe antaa arvokasta tietoa nuoren koiran luontaisista metsästystaipumuksista. Pienimünsterinseisojia osallistuu katselmukseen liian vähän, vain muutaman kasvattajan pentueista, joten osallistumisaktiivisuutta on lisättävä. Kasvattajilla on tässä suurin vaikutusmahdollisuus.

Jalostuskoirien perusvaatimuksista keskusteltiin lisäksi Saksanseisojakerhon jalostustoimikunnan kesäkokouksessa heinäkuussa 2004, koskien pitkäkarvaista saksanseisojaa, münsterinseisojia ja bretonia. Vuosikokoukselle 2005 esitetään vaihtoehtoisia malleja perusvaatimukset täyttävistä jalostusyhdistelmistä kiinni pitävien kasvattajien kannustamiseksi. Päättävänä pidetään edelleen, että jalostukseen käytettävät koirat täyttäisivät Saksanseisojakerhon jalostusrekisterivaatimukset.

Tavoitteet:

- **Seuraavan viisivuotiskauden aikana kaikissa tuotetuissa pentueissa käytetään yhdistelmiä, joissa molemmat vanhemmat ovat palkittuja KAER-kokeessa (tai vastaavassa rodunomaisessa käyttökokeessa muissa maissa) ja täyttävät muut jalostuskoirille asetetut perusvaatimukset.**

Tämän tavoitteen tueksi Saksanseisojakerhon vuosikokous 2005 käsittelee ehdotuksen, jonka mukaan pentueitten mainonta Saksanseisojakerhon lehdessä ja nettisivuilla koskee vain jalostustavoitteet täyttäviä yhdistelmiä.

- **Junkkarikatselmukseen pyritään saamaan vuosittain runsaampi osanotto, jotta tietoa saadaan kattavammin jokaisesta ikäluokasta.**

6.2.4. Terveys

Jalostukseen käytetään vain tervelonkkaisia yksilöitä ja kahden B-lonkkaisen yhdistämistä tulisi välttää. Lisäksi sellaisen radiologisesti tervelonkkaisen yksilön käyttämistä ei suositella, jonka sisaruksilla useammalla kuin yhdellä on aste C tai huonompi tai jälkeläisissä todetaan lonkkavikaa. Myös koirien yleiseen terveyteen ja vastustuskykyyn tulee kiinnittää huomiota jalostuskoirien valinnassa, jotta koirien terveystilanne säilyy hyvänä.

Tavoitteet:

- **Lonkkakuvattujen koirien/ikäluokka määrä kasvaa seuraavan viisivuotiskauden aikana.**
- **Pienimünsterinseisojan PEVISA-ohjelmaa anotaan jatkettavaksi terveyden osalta entisellään eli pentujen vanhemmista vaaditaan lonkkakuvauslausunto ja rekisteröinnin raja-arvona on lonkkaniveldysplasian aste C.**

Saksanseisojakerhon jalostusrekisteriin nousevien koirien omistajien on lisäksi allekirjoitettava terveysvakuutus (Liite 1), jossa omistaja vakuuttaa, ettei koirassa ole havaittu leikkausta vaativia olka- tai kyynärnivelen OCD-oireita, ektropiumia tai entropiumia eikä epilepsian tyyppisiä oireita. Terveysvakuutus on vapaaehtoinen muilta jalostukseen käytettävien koirien omistajilta. Terveysvakuutuksen olemassaolosta mainitaan Saksanseisojakerhon pentuvälityksessä.

6.2.5. Luonne

Mikäli koiran luonteessa tai toimintakyvyssä on puutteita, sitä ei tulisi käyttää jalostukseen. Ylivilkkaat, aggressiiviset tai arat koirat on karsittava pois jalostuskäytöstä.

KAER-kokeisiin osallistuvasta koirasta saadaan tietoa monipuolisesti. Kokeissa palkitulla koiralla on käyttöominaisuuksiensa lisäksi näyttöä myös koulutuskelpoisesta ja yhteistyöhaluisesta luonteesta. Myös koiranäyttelyistä saa tietoa osallistuvan koiran suhtautumisesta vieraisiin koiriin ja ihmisiin.

- **Tavoitteena on, että jalostukseen käytetään vain luonteeltaan käyttötarkoitukseensa sopivia koiria, jotka ovat tasapainoisia ja koulutuskelpoisia.**

6.2.6. Ulkomuoto

Jalostukseen pyritään käyttämään koiria, jotka ovat tyypiltään oikeita, rotumääritelmän mukaisia ja terverakenteisia. Yhdistelmät pyritään valitsemaan niin, että jälkeläiset olisivat ulkomuodoltaan ja kooltaan mahdollisimman tasaisia.

Jalostukseen käytettävillä koirilla tulee olla näyttelypalkinto (vähintään 2xH), kuitenkin niin, ettei palkintosijan aleneminen johdu epätyypillisestä luonteesta.

- **Ensisijaisina tavoitteina tyypiltään oikeat, rakenteeltaan rodun käyttötarkoitukseen soveltuvat hyväluustoiset, kestävät koirat ja koon vakiinnuttaminen rotumääritelmässä mainittujen mittojen mukaiseksi. Lisäksi on huomioitava oikeanlaatuisen karvapeitteen merkitys käyttökoiralle.**

6.3. Uhat ja mahdollisuudet

<p>vahvuudet -rotujärjestöllä toimiva organisaatio (koetoiminta, näyttelyt, koulutus,</p>	<p>heikkoudet -kaikki rodun harrastajat eivät ole rotujärjestön jäseniä, eivätkä mukana</p>
--	--

jalostusneuvonta) -avoin informaation jakaminen, kaikille avoin tietokanta -rotu on alkuperämaassaan ja suurimmissa harrastusmaissaan metsästyskäytössä -rodun hyvä terveys ja perhekoiralle sopiva luonne -hyvät kontaktit ulkomaille	aktiivisessa harrastustoiminnassa -metsästyskäyttörodun kasvattamiseen sitoutumattomat kasvattajat -KAER- kokeissa testattujen koirien pieni määrä -lonkkakuvattujen koirien pieni määrä -rodun kapea geneettinen pohja Suomessa
mahdollisuudet -avoin informaation jakaminen, kaikille avoin tietokanta -kasvava kiinnostus rotua kohtaan käyttökoirana toimivien metsästyskoirien ja hyvien koetulosten myötä -harkitusti tehtyjen tuontien ja ulkomaisten astutusten myötä laajeneva rodun geenipohja Suomessa -laajeneva aktiivisten, vastuullisten rodun harrastajien joukko -yhteistyö ulkomaisten rotujärjestöjen ja kasvattajien kanssa -Münsterikerhon toiminnan kautta lisääntyvä aktiivinen rotua harrastavien joukko	uhat -rodun geneettinen pohja kapenee entisestään, sukusiitosaste kasvaa, tulee esille uusia terveysongelmia -pentujen kysynnän kasvaessa niitä teetetään piittaamatta koiran soveltuvuudesta jalostukseen -rodun kysyntätilanteeseen ei pystytä vastaamaan tarjoamalla riittävästi pentuja käyttövanhemmista

6.4 Varautuminen ongelmiin

Vaikka kasvattajat olisivat kuinka vastuullisia, voi jalostuskoirien ja jalostusyhdistelmien huolellisesta valinnasta huolimatta ilmaantua yllättäviä uusia ongelmia esim. terveyspuolella. On sanottu, että kaikissa roduissa voi ilmetä laaja kirjo erilaisia terveysongelmia, jos kannan sukusiitosaste lisääntyy ja resessiiviset haitalliset geenialleelit pääsevät homotsygoitumaan. Kannan sukusiitaisuuden lisääntymisen välttämiseksi tulisi jalostusyhdistelmät valita siten, että sukusiitosaste on yhdistelmässä mahdollisimman alhainen, niin lähellä 0:aa kuin mahdollista. Yllättävien uusien terveysongelmien äkkinäisen runsastumisen estämiseksi jalostusuroksia ei tulisi käyttää jalostukseen näin pienessä kannassa kuin kerran vuodessa, eikä narttuja tulisi pennuttaa peräkkäisinä vuosina. Näin mahdollisesti ilmeneviin terveydellisiin tai muihin ongelmiin ehditään reagoida ennen kuin ongelma laajenee.

6.5. Toimintasuunnitelma JTO:n toteuttamiseksi

Rodun terveystilannetta seurataan ja tiedot julkaistaan Saksanseisojalehdessä. Kasvattajia ja koiranomistajia kannustetaan parempaan aktiivisuuteen lonkkakuvausten suhteen. Seurataan rodun koe- ja näyttelytuloksia Saksanseisojakerhon tietokannan ja vuosikirjan avulla. Jalostusneuvonnan avulla pyritään ohjaamaan astutussuunnitelmissa ja seurataan rekisteröintien kehittymistä ja kannan geneettisen rakenteen kehittymistä. Sopivien ulkomaisten tuontikoirien tai jalostusurosten etsimisessä avustetaan edelleen. Pyritään lisäämään münsteriharrastajien määrää rotujärjestön jäsenenä. Rodun harrastajien yhteishenkeä ja tavoitteellisuutta oman rodun tason suhteen pyritään kehittämään myös vuosittain järjestettävien Münsteripäivien ja muiden tapaamisten avulla. Kehitetään Münsterikerhon toimintaa ja järjestetään münsteritapaamisten yhteyteen koulutuspäivien lisäksi opastusta kasvattajiksi aikoville. Myös Münsterilehteä käytetään tiedottamiseen rotua koskevissa asioissa ja lisäämään tietoa rodusta ja kanakoiraharrastuksesta.

7. TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISEN SEURANTA

Terveystilannetta, koe/näyttelytuloksia ja muuta rodun kannan kehittymistä seurataan ja niistä tiedotetaan Saksanseisoja-lehdessä ja tarvittaessa myös Münsterilehdessä.

8. LÄHTEET

kirjalliset lähteet

Mäki K & Ekman T *Terveempien koirarotujen puolesta – sukusiitosdepressiota ja matadori-jalostusta vastaan*

Saksanseisojakerho ry *jäsenlehdet/vuosikirjat 1960-1995*

Heikkinen P, Naumanen R 2005 *KAER-kokeet, kirjallinen tiedonanto*

Rouhiainen J 2005 *Seisojan tavoiteltava luonne, kirjallinen tiedonanto*

Wikström B 1995 *Koiran sairaudet*

Peltonen M 2005 *Seisojien yleisimmistä sairauksista, kirjallinen tiedonanto*

Suomaa S 2005 *Käyttökokeet Saksassa, kirjallinen tiedonanto*

Lustig E 2000 *Pienimünsterinseisojan historia, kirjallinen tiedonanto*

Lustig E 2005 *Pienimünsterinseisojan rotumääritelmä, käännös*

Saksanseisojakerho ry *Terveykskyselyn 2004 vastaukset*

elektroniset lähteet

[www. saksanseisojakerho.fi](http://www.saksanseisojakerho.fi) tietokannat

[www. koiranjalostus.fi](http://www.koiranjalostus.fi)